

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΕΡΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ.

Ἡ ἐργασία εἶναι προϊόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Θεία Πρόνοια ἐπρόικισε τὴν δύναμιν παντὸς ὑγιοῦς καὶ πλήρους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀνθρώπου, ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρον, τῆς κινήσεως τούτέστι τῆς δυνάμεως ταύτης διὰ τῶν περιστασιολογῶν τὸν βίον ποικίλων οἰκονομικῶν ἀναγκῶν. Δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταχειρισθῇ τὸ θεῖον τοῦτο δῶρημα εἰς τὰς ἀμέσους χρείας του, δύναται νὰ τὸ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀγαπητούς του καὶ δύναται νὰ τὸ πωλήσῃ εἰς τὴν κοινήν τοῦ κόσμου ἀγοράν. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει πῶς κανονίζεται ἡ τιμὴ τῆς πραγματείας ταύτης;

Βεβαίως ὅταν ἑκατὸν πωληταὶ ἐργασίας (ἐργάται) τρέχουσιν ὀπισθεν ἑνὸς ἀγοραστοῦ ἐργασίας (κεφαλαιοῦχος, ἐπιχειρηματίας), τὸ τίμημα τοῦ ἐργατικοῦ ἐμπορεύματος θὰ εἶναι πολὺ μικρότερον ἢ εἰάν πενήκοντα ἐργάται συνηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους. Καὶ τὰνάπαλιν ὅσω πλείοτεροι ἀγορασταὶ ἐργασίας προσέρχονται εἰς τὴν ἐργατικὴν ἀγοράν, τόσω ἀναβαίνει τὸ τίμημα τοῦ ἐργατικοῦ ἐμπορεύματος. Ὁ συναγωνισμὸς λοιπὸν παρίσταται, εἴτε ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐργατῶν, εἴτε ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ὡς κανονιστικὴ τις τῶν ἡμερομισθίων ἀρχή, λειτουργοῦσα ἐπὶ τοῦ μεγάλου οἰκονομικοῦ νόμου τῆς ζήτησεως καὶ τῆς προσφορᾶς. Διότι ἢ ὑπερτερεῖ μὲν ἡ ζήτησις τῆς ἐργασίας; Ἀναβαίνει τὸ ἡμερομισθιον. — Ὑπερτερεῖ δὲ ἡ προσφορὰ τῆς ἐργασίας; Καταβαίνει τὸ ἡμερομισθιον.

Τοιοτοτρόπως δὲν ἀρκεῖ μόνος ὁ μέγας ἢ μικρὸς συναγωνισμὸς τῶν ἐργατῶν πρὸς ἀλλήλους ἵνα καταβιβάσῃ ἢ ἀναβιβάσῃ τὸ ἡμερομισθιον. Ὅταν ἀφ' ἑνὸς μὲν προσ-

φέρωνται πολλοὶ ἐργάται, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσέρχονται καὶ πολλὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, χωρὶς τούτεστι νὰ διαταραχθῇ ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀναλογία, τότε τὸ ἡμερομίσθιον ἀκολουθεῖ τὴν προτέραν ὁδόν. Ἐπίσης δὲ καὶ ὅταν, ἐλαττωμένων τῶν ἐργατῶν, συναλαττοῦνται ἀναλόγως καὶ τὰ κεφάλαια τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ὅταν ὁμως πολυπλασιαζῶνται μὲν οἱ ἐργάται, περιορίζονται δὲ τὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, τότε τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια συντρίβονται ὑπὸ τὸ βαρὺ τοῦ συναγωνισμοῦ ἄρμα, καθὼς καὶ τὰνάπαλιν ἀναπτέρονται, ὅταν, περιοριζομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν, ἀναπτύσσονται τὰ εἰς βιομηχανικὴν κυκλοφορίαν ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια. Κυρίως λοιπὸν ἡ μεταξὺ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων σχέσις ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου. Ἐὰν ὑποθεθῇ ὅτι ἀπὸ τινος χώρας αἰφνιδίως ἀφαιρεῖται μέγα μέρος τοῦ κυκλοφοροῦντος κεφαλαίου αὐτῆς, ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς ἐξ ἅπαντος θὰ περιέλθῃ εἰς κρίσιν, διότι θὰ περιορισθῇ ἡ βιομηχανικὴ τοῦ γενικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος δραστηριότης, θὰ ζητηθῇ ὀλιγώτερον ἢ ἐργασία καὶ θὰ καταπέσωσιν ἐντεῦθεν οἱ ἐργατικοὶ μισθοί. Πόσον ἐν τούτοις διακρέουσι τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα μετὰ ἐπιδημίαν, ἣτις ἀφαιρεῖ οὐσιῶδες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέρος πληθυσμοῦ! Τοιοῦτοτρόπως γνωρίζομεν ὅτι μετὰ τὴν φοβερὰν τοῦ 1348 πανώλην ἐτετραπλασιάσθη τὸ ἡμερομίσθιον ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐργατικῶν πληθυσμῶν καὶ τῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἀκολουθεῖ νόμους τινὰς ἰδιαιτέρους, τῶν ὁποίων ἡ μελέτη κέκτηται πολὺ διαφέρον. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς σχετικῆς πρὸς ἄλλας χώρας ἐν Ἑλλάδι ὑπερτιμῆσεως τῶν ἡμερομισθίων, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν ἡμετέρων κεφαλαίων ἐνεργεῖται δραστηριότερον τῆς αὐξήσεως τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν. Τὸ συμπύωμα φαίνεται μοι σπουδαιότατον, διότι μαρτυρεῖ τὴν ἀποταμιευτικὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον, οὕτως, οὐχὶ δωρεὰν κατέχει πρωτεύουσαν ἀνῶξι εἰς τὸ πο-

σὸν τοῦλάχιστον εἰς τὸ ποιὸν θέσιν ἐν τῷ καθολικῷ τοῦ κόσμου ἐμπορίῳ. Ὅσῳ μείζον τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἀποταμιευτικὴ τάσις λαοῦ τινὸς, τόσῳ ἢ ἐργασία ζητεῖται πλείοτερον καὶ πληρόνεται καλλίτερον. Ἐννοεῖται ὅτι παραλείπω τοὺς δεινοὺς ἐκείνους ἠθικολόγους, οἵτινες ψάλλουσιν ἱερεμιάδας περὶ τῆς Ἑλληνικῆς δῆθεν φυγοπονίας, οὐδόλως ὑποπτευόμενοι τὴν ἐν τοῖς ὑπερτετιμημένοις ἐξοχικοῖς καὶ ἀστικοῖς ἡμερομισθίοις ἡμῶν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀλήθειαν. Κρίνουσι ἐκ τῶν ὀλίγων ἀνοήτων, οἵτινες, δουλεύοντες εἰς τὸν ναὸν τῆς συνθηρίας, τρέχουσι κατόπιν τῶν εὐτελῶν τοῦ δημοσίου μισθαρίων, ἐνῶ ἀνοίγεται ἐνώπιον των ὀρίζων εὐρύς ὡς ὁ κόσμος!

Αἱ κύριαι ἀρχαὶ τῆς αὐξήσεως τῶν κεφαλαίων ἐμελετήθησαν ἄλλοτε ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ (σελ. 204) ὡς ἀπὸ τινος διαγράμματος γενικοῦ. Αἱ λεπτομέρειαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ροῦν τῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων τὰ ὅποια δὲν θέλουσι λείπει ἐκ τοῦ μέλλοντος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως. Ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν ὁ Smith (βιβλ. 1. κεφ. 8) ὑποστηρίζει ὅτι, «δσάκις ἢ ζήτησις τῶν ἀνθρώπων αὐξάνει, δὲν βραδύνει νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ ἡ προσφορά αὐτῶν». Τῷ ὄντι ἅμα τὸ ἡμερομίσθιον ἐνεκεν τῆς μεγάλης ζήτησεως τῶν ἀνθρώπων ἀναβῆ ὑπεράνω τῶν ἀναγκαίων εἰς συντήρησιν τοῦ ἐργάτου δαπανῶν, ἢ φήμη προσκαλεῖ πανταχόθεν τοὺς ἥττον εὐτυχῶς τοποθετημένους ἐργάτας. Ἀπόδειξις δὲ ὁ ἐξ Ἡπείρου, Θεσσαλίας κλπ. ἐργατικὸς πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὴν οἰκοδομικὴν π. γ. βιομηχανίαν. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἀποτέλεσμα ἀναφαίνεται ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν. Ὅταν τὸ ἐργατικὸν ἡμερομίσθιον εἶναι ἱκανῶς ἀνεπτυγμένον, ἡ πρώτη τότε ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ τὸ διαμοιράσῃ μετὰ τῶν τρυφερωτέρων τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς ἀντικειμένων· ἐννοῶ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα. Οἱ γάμοι τότε πολλαπλασιάζονται καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν.

Ποῖα εἶναι τὰ ὅρια τῆς τοιαύτης τῶν ἡμερομισθίων φι-

λοδοξίας; Ἐξαρτᾶται αὕτη ἐκ τῆς βιωτικῆς τῶν λαῶν οἰκονομίας. Πληθυσμοὶ ὀλιγαρχεῖς, τόπους κατοικοῦντες εὐκραεῖς, αἰσθάνονται ὀλιγωτέρας ἀνάγκας, καὶ ἐπομένως ὀλιγωτέρων ἐφοδίων χρεῖαν. Ἐν γένει δὲ ἡ οἰκονομική, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἔθνους ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν δαπανῶν πεπολιτισμένου καὶ ἀπολιτίστου ἐργάτου! Φαντάζομαι τὸν Ἀγγλὸν ἐργάτην μετὰ τῆς ἀφθόγου καὶ ἐκλεκτῆς εἰς παντοειδῆ ἀντικείμενα τροφῆς του, μετὰ τῆς στερεᾶς ἐνδυμασίας του, τῶν ἐφημερίδων του καὶ τῶν ψυχαγωγιῶν του! Ἐν τούτοις χώραι, ὀλίγας ἀριθμοῦσαι ἡμέρας παγετώδεις, δύνανται νὰ παρέλθωσι πλείστων χειμερινῶν προμηθειῶν, αἵτινες εἰς ἄλλα κλίματα ἀποβαίνουσιν ἀναπόφευκτοι. Καθόλου δὲ ὅσον ἡ ζωὴ εὐκολωτέρα τόσον ἡ δημιουργία τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ ἐντονωτέρα, μέχρις οὗ πληρωθῇ τὸ ποτήριον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Προσπαθήσατε τότε νὰ θέσητε ἐντὸς αὐτοῦ πλείοτερα τῶν ὅσα χωροῦσιν ἄτομα. Θὰ ἐκρεύσωσιν ὡς τὸ πλεονάζον ὕδωρ ἐκ τῶν χειλέων βοχείου κοινοῦ.

Ἄμα οὕτως ὑπερακοντισθῇ ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς, τὸ ἡμερομίσθιον αὐτοῦ ἄρχεται καταπίπτον καὶ ἀναλόγως μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου, καθ' ὃ περιορίζονται τὰ χρειώδη πέραν τῶν ἀναγκαίων τῆς ὑπάρξεως ὄρων. Τότε παρέρχονται κατὰ πρῶτον οἱ ἀσθενέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ἔπεται δὲ ἡ σειρά τῶν μετ' αὐτοὺς ἥττον ἰσχυρῶν. Μέχρις οὗ καθαρισθῇ τὸ πεδῖον τῆς εἰμαρμένης ταύτης πάλης μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, τὸ πένθος συντρίβει τὰς ψυχὰς ὡς ἀγνισμὸς τις διὰ τὸ ἐγκλημα τῶν ἀπροσέκτων γάμων. Τοιοῦτοτρόπως ἔρχεται ἡ ἰσορροπία μεταξὺ τῆς δημιουργουμένης ἐκάστοτε ζωῆς καὶ ἐκείνης τὴν ὁποίαν δύναται ἡ κοινωνία νὰ θρέψῃ διὰ τοῦ ἡμερομισθίου της.

Ἡ παραγωγικὴ λοιπὸν τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ δαπάνη, ἐν ἣ ἀναγκαίως ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων περιλαμβάνονται τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ μέσα, εἶναι ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται τὸ ἡμερομίσθιον, ἀπαραλ-

λάκτως ὅπως ἐπὶ τῶν κοινῶν πραγματειῶν ἢ παραγωγικῆ αὐτῶν δαπάνη ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τῶν κατ' αὐτάς τιμῶν. Ἡ ὑπερτίμησις τῶν τροφίμων καὶ ἐν γένει τῶν ἐφοδίων τῆς βιωτικῆς καθιστᾷ τὴν παραγωγικὴν τῆς ἐργασίας δαπάνην βαρυτέραν, καὶ τὰνάπαλιν ἡ ὑποτίμησις αὐτῶν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν καταβίβασιν τῶν ἡμερομισθίων ἄνευ ἰδιαιτέρας τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ φθορᾶς. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς, πρὶν ἢ καταπέσῃ τὸ ἡμερομίσθιον του, σπεύδει ἵνα πολλαπλασιάσῃ τὰς ἀνάγκας του ὥστε ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ἡμερομισθίων, οἱ ἐργάται ἐμφανίζονται μεθ' ὅλου τοῦ ὄγκου ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας πολλάκις οἱ πρὸ ὀλίγου παρελθόντες χρόνοι ἠγνόουν.

Ἡ ἐναντία περίπτωσις, τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως αὐτῆς ἐξασκεῖ μείζονα ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων ἐπιρροήν. Ὅλη ἡ Εὐρώπη εἰσήλθε κατὰ τὰς τελευταίας δύο δεκαετίας εἰς κρίσιμον στάδιον ὑπερτιμήσεως, τὸ ὁποῖον κέκληται νὰ ἐνεργήσῃ σπουδαίας μεταβολὰς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς τοῦ μέλλοντος ἀποκαταστάσεως. Ὑποτιθεμένου ὅτι δεδομένος ἐργατικὸς πληθυσμὸς εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν κίνησιν τῶν κυκλοφορούντων ἐν τινὶ χώρᾳ κεφαλαίων, ἅμα ἡ δαπάνη τῆς συντηρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἀναδιβάλλεται σταθερῶς κατὰ συνέπειαν διαρκοῦς ὑπερτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, τὸ ἡμερομίσθιον ἐξ ἅπαντος θέλει ὑψωθῆ, ἐκτὸς ἐὰν οἱ ἐπιχειρηματίαι καταδικάσωσι τὰ κεφάλαια των εἰς ἀργίαν, ὅπερ λίαν ἀπίθανον. Δύο τότε ὁδοὶ ἀνοίγονται εἰς τοὺς ἐργάτας, ἢ νὰ περιμείνωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βαθμιαίας ὑψώσεως τῶν ἡμερομισθίων των διὰ τοῦ χρόνου, ὅστις εἶναι ὁ σοφώτερος διοργανωτῆς τῶν συμφερόντων τοῦ κόσμου τούτου, ἢ νὰ συγκεντρώσωσι τὰς διεσπαρμένας δυνάμεις των ὑπὸ τὴν μεγάλην τοῦ συνεταιρισμοῦ σημαίαν, ἀκολουθοῦντες τὴν τακτικὴν τῶν ἐργατικῶν τῆς Ἀγγλίας συνεταιρισμῶν (Trades-Unions). Εὐρισκόμενοι οὗτοι ἀπέναντι κολοσσιαίων

κυκλοφορούντων κεφαλαίων και μὴ ἐμπιστευόμενοι εἰς τὰ γηραιὰ τοῦ χρόνου φάρμακα (σπουδαία καὶ ἐνδεικτικὴ διὰ τὴν Ἀγγλίαν κοινωνικὴ φάσις), προκηρύττουσι τὰς ἀπεργίας των, ἐνώπιον τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἐπιχειρηματῆαι κεφαλαιοῦχοι ἀναγκάζονται νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν συμβιβασμῶν, τὸ δὲ ἡμερομίσθιον αὐξάνει μέχρι τῶν ὀρίων, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπει ἡ ἀρμονικὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀνάπτυξις.

Ἡ διαμοίρασις τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ μεταξὺ τῆς καθαρῶς χειρωνακτικῆς τάξεως καὶ ἐκείνης, ἣτις συνοδεύει τὴν ἐργασίαν τῆς μετὰ τῆς χρήσεως κεφαλαίου τινος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαντικοῦ, ἐξασκεῖ ἰδιαιτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Βεβαίως δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ ἐπίσης ὁ ἐργάτης, ὁ μισθόνων ἀπλῶς τὴν μηχανικὴν κίνησιν τῶν βραχιόνων του, ὅπως ἐκεῖνος, ὅστις ἐν τῇ κινήσει τοῦ σώματός του ἀνέμιξεν ἤδη ἰσχυρὰν δόσιν πνευματικῆς ἢ τεχνικῆς ἀνατροφῆς. Εἰς περίπτωσιν ὁμως μεγάλης ὑπερτιμῆσεως τῶν τροφίμων, ἡ καθαρῶς χειρωνακτικὴ τάξις τρέχει σπουδαίους κινδύνους ἐκ τῆς προωδευμένης ταύτης τῶν ἐργατο-κεφαλαιούχων τάξεως, διότι, καθόσον τὰ ἔργα τῆς τελευταίας ἀποτείνονται εἰς λεπτοτέρας, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, ἡ τάξις αὕτη, (ἐνεκα τῆς διευθύνσεως ὄλων τῶν ἐισοδημάτων πρὸς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα) ἵνα συντηρηθῇ, θὰ στραφῇ πρὸς τὰ βαναυσότερα τῶν ἔργων καὶ θὰ ἐπιφέρῃ τοιοῦτοτρόπως μείζονα τὸν κατ' αὐτὰ συναγωνισμόν, ὅπερ, ἐὰν ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς εἶναι ἤδη πλήρης, ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν χειμάρρων προξενουμένας καταστροφάς. Ἄλλ' ἡ πλημμύρα αὕτη εἶναι ἀγνωστος εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν, ἐκ τινος κοινωνικῆς ἢ οἰκονομικῆς αἰτίας, περιορίζονται ἀπλῶς τὰ ἔργα τῆς χειρωνακτικῆς τάξεως· θὰ συναγωνισθῇ τότε μόνος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς.—Καθὼς παρατηρεῖ ὁ J. B. Say (Μαθ. Πολ. Οἰκονομίας τόμ. 2 σελ. 48) ἀπλοῦς χειρῶναξ δὲν δύναται ὡς ἐκ θαύματος νὰ μεταβληθῇ εἰς κτίστην. Διὰ τοῦτο ἡ ἐλλείψις τῆς ἐργασίας καὶ τὰ παθήματα τῆς ἐργατικῆς τά-

ξεως ἀρχίζουσι πάντοτε νὰ γίνωνται αἰσθητὰ μεταξὺ τῶν ταπεινοτέρων στρωμάτων τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἰδίως ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ ἰκανότης κατέχει τὴν τελευταίαν βιομηχανικὴν βαθμίδα, ἐκ τῆς ὁποίας ἀρχεται καὶ ἡ ἀποσύνθεσις τῶν παρακμαζόντων ἐθνῶν.

Τὸ μέτρον τοιοῦτοτρόπως τῆς ζωτικότητος τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ κεῖται οὐχὶ ἐν ταῖς ἐπιδεικτικαῖς αὐτῶν τάξεσι (μεγάλοι, πλούσιοι), ἀλλ' ἐν ἐκείναις, ἐφ' ὧν λειτουργεῖ δραστηριώτερον ὁ θεῖος νόμος («ἐν τῷ ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φάγεσαι τὸν ἄρτον σου»). Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἡ ἀρμονία μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας περιέχει τὸν τελευταῖον λόγον τῆς ἀναπτύξεως τῶν κοινωνιῶν.

ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΟΣ.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπαρχούσης ἀργυρᾶς καὶ χρυσῆς ὕλης, ἐκ πρώτης μὲν ὄψεως, ἔχει τί μάταιον, ἐνόσω περιορίζεται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀπλῆς περιεργείας. Ἄμα ὁμως ἀναβιβάσθῃ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρευνητοῦ εἰς τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ τὰ πολύτιμα μέταλλα, εἴτε εἰς κοσμήματα καὶ σκεύη, εἴτε εἰς ὄγκους, ἀναφέρονται ὡς πραγματεῖαι καὶ εἶναι ἀντικείμενα συναλλαγῆς, τότε ἕκαστος ἐννοεῖ πόσον ἐνδιαφέρει ἡ ἐξακριβωσις τῆς ποσότητος τῶν ἐμπορευμάτων τούτων. Καθὼς διὰ τὸν ἔμπορον τῶν σιτηρῶν, πρέπει οὗτος νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰ ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους ἀποταμιεύματα καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος ἀκόμη προσδοκώμενα, τοιοῦτοτρόπως καὶ διὰ τὴν καθολικὴν τῶν λαῶν οἰκονομίαν ἀναπόφευκτοι εἶναι γενικαί τινες ἰδέαι περὶ τῶν κυκλοφορούντων ἐφοδίων τῆς ζωῆς, καὶ ἡ, ὅσον ἐνεστιν, ἀκριβῆς γνῶσις τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς, μάλιστα προκειμένου περὶ τῆς νομι-

σματικής αὐτῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν ἐξ ὧν αὕτη ἀποτελεῖται πολυτίμων ὑλῶν, αἵτινες ἐντεῦθεν χρησιμεύουσιν εἰς καταμέτρησιν καὶ συναλλαγὴν τῶν λοιπῶν τοῦ κόσμου οἰκονομικῶν ἀξιῶν.

Ἡ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπάρχουσα ποσότης πολυτίμων μετάλλων περιστρέφεται ἐντὸς κύκλου ὑποθέσεων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐθαιρέτων. Ἐνδείξεις μόνον δυνάμεθα νὰ συναθροίσωμεν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Τοιοῦτοτρόπως οἱ εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου περιελθόντες Θησαυροὶ τοῦ Δαρείου ὑπολογίζονται εἰς 166 χιλιάδας ταλάντων. Καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (7, 26) εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Πυθίου ὑπῆρχον 4 ἑκατομ. χρυσᾶ νομίσματα καὶ 2 χιλ. τάλαντα εἰς ἀργυρον. Ἐξ ὧσων δὲ λέγει ὁ Suetonius (Oct. Augustus), «ὁ βασιλικὸς θησαυρὸς τῆς Ἀλεξανδρείας (ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον μέγας, ὥστε) μετενεχθεὶς ἐν Ῥώμῃ ἐπέφερε τόσῃν ἀφθονίαν νομισμάτων, ὥστε ὁ τόκος τῶν χρημάτων εὐθὺς κατέπεσε καὶ ἡ τιμὴ τῶν γαιῶν ἀνεβιάσθη.»

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ ἀρχαία ποσότης τῶν πολυτίμων μετάλλων ὑπέστη πολλὰς περιπετείας, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ συντριψασαὶ τὸν παλαιὸν κόσμον βαρβαρικάι εἰσβολαὶ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γῆ εἶδε πλῆθος πολυτίμων μετάλλων ἐπιστρεψάντων ἐκ νέου ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς. Αἱ δὲ φοβεραὶ δηώσεις τῶν ἀγρίων ἐκείνων χρόνων διεσκόρπισαν μεγάλας ποσότητας τῆς δε κακέισε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἀπώλειαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ τριβὴ τῶν ἐναπολειφθέντων νομισμάτων ἔνεκεν τῆς σχετικῶς σμικρότητος τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν εἰσήλθεν εἰς εὐρύτατον στάδιον, χωρὶς νὰ ἐρχηται εἰς ἐπικουρίαν νέα παραγωγὴ καὶ νέα νομισματοποιήσις ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐν τούτοις τὰ μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς διασωθέντα ἐν Εὐρώπῃ πολύτιμα μέταλλα ὑπεβλήθησαν εἰς διαφόρους ὑπολογισμούς. Καὶ ὁ μὲν Jacob ἀνατιβάσει αὐτὰ εἰς 44 300 ἑκατομ. φρ. ὁ δὲ Gallatin εἰς 4 600 ἑκατομ. φρ. οἱ δὲ Tooke, Chevalier καὶ Roswag εἰς 4000 ἑκατομ. ἐξ ὧν 300 ἐκ χρυσοῦ (87 000 χιλιογράμ.) καὶ 700 ἐξ ἀργύρου

(3 150 000 χιλιογράμ.). Ἐὰν οὕτως ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῆς ποσότητος ταύτης τὰ ἐν τοῖς ἀρχαιολογικοῖς μουσείοις περιλαμβανόμενα νομίσματα καὶ σκεύη, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία, ὅτι διὰ τῶν διαδοχικῶν νομισματικῶν ἀνακαμιεύσεων κυκλοφοροῦσι ἔτι ἐν τῷ νεωτέρῳ τῆς ἀνθρωπότητος βίῳ τὰ χρυσᾶ τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων νομίσματα.

Ἄλλ' εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο, τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος κληροδοτηθὲν ἡμῖν, αἱ ἐπὶ τῆς πολυτίμου μεταλλουργικῆς παραγωγῆς τῶν νεωτέρων χρόνων (1492 — 1803) βαθεῖαι ἔρευναι τοῦ Humboldt προσέθεσαν ἐκ χρυσοῦ μὲν φράγκα 7 042 200 000, ἐξ ἀργύρου δὲ φρ. 22 664 600 000, ἦτοι τὸ ὅλον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μετάλλων φρ. 29 673 800 000. Ποσότης κολοσσαία, τῆς ὁποίας ἐν τούτοις ἡ σχετικὴ σημασία ἀναφαίνεται ἐκ τῆς ἐν διαστήματι 44 ἐτῶν (1804—1848), κατὰ τὸ ὄγδον τοῦτέστι τῆς προηγουμένης περιόδου, πυρεττώδους πολυτίμων μετάλλων παραγωγῆς, τὴν ὁποίαν ὁ κ. M. Chevalier ἀνατιβάσει εἰς 13 826 200 000, ἦτοι εἰς τὸ ἡμισυ σχεδὸν τοῦ ἐν διαστήματι 356 ἐτῶν πολυτίμου τῆς γῆς εἰσοδήματος. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΘ' εἰς τὴν ἐκ πολυτίμων μετάλλων περιουσίαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου προσετέθη τὸ τεράστιον ποσὸν $43 \frac{1}{2}$ διλιουνίων φρ. ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ὁποίων ὁ ἐπόμενος πίναξ δεικνύει τὴν σχετικὴν γονιμότητα τῶν διαφόρων τῆς οἰκουμένης ἡπείρων.

Ἀργυρος.		Χρυσός.	
βῆρος εἰς χιλιογράμ.	ἀξία εἰς φρ.	βῆρος εἰς χιλιογράμ.	ἀξία εἰς φρ.
Ἀμερικὴ 122 050 724	27 422 ἑκατομ.	2 910 977	10 036 ἑκατομ.
Εὐρώπη 9 000 000	2 000 "	445 150	500 "
Ἄσια (Ῥωσ.) 1 485 000	330 "	319 330	4 100 "
Ἀφρικὴ		725 750	2 500 "

Ἰδιαιτέραν περιόδον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν πολυτίμων με-

τάλλων ἀρχίζει ἢ ἐν ἔτει 1849 ἀνακάλυψις τῶν χρυσορυχείων τῆς Καλιφορνίας, τὴν ὁποίαν ταχέως ἐπηκολούθησε (1853) ἡ Αὐστραλία. Οὕτως ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τοῦ 1849—1854 παρήγαγε 432 400 χιλιόγραμμα χρυσοῦ, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 1853—1855 ἕτερα 226 300. Ἐν γένει ὁ κ. Soetbeer ὑπολογίζει τὴν ἀπὸ 1849—1867 ὀλικὴν παραγωγὴν τῶν ἀπανταχοῦ καλλιεργουμένων πολυτίμων μεταλλείων εἰς 18 098 200 000 φρ. ἐξ ὧν 13 043 800 000 χρυσοῦ καὶ 5 054 400 400 ἄργυρος. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι προσεγγίζουσι τοὺς γενομένους ὑπὸ τοῦ κ. Blake, ὅστις ἀναριθμᾷ τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον (1849—1867) παραγωγὴν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς 18 926 300 000 φρ. συγκεφαλαιῶν οὕτω τὴν ὄλην ποσότητα τῶν ἐν τῷ νεωτέρῳ πολιτισμῷ (1867) πολυτίμων μετάλλων εἰς 74 256 200 000 φρ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ μέσον ὄρον ἐνιούσιον παραγωγὴν, ὁ μὲν κ. Soetbeer (1867) προσδιορίζει αὐτὴν εἰς 975 300 000 φρ. ἐξ ὧν 744 600 000 φρ. χρυσοῦ καὶ 260 700 000 ἄργυρος, ὁ δὲ κ. Blake (1868) εἰς 885 400 000 φρ. ἐξ ὧν 625 400 000 χρυσοῦ καὶ 259 700 000 ἄργυρος. Τοιοῦτοτρόπως μέχρι τέλους 1873, κατὰ τὴν πρώτην μὲν ὑπόθεσιν, ἢ εἰς χρυσοῦ καὶ ἄργυρον ὀλικὴ προμήθεια τῶν νεωτέρων ἐθνῶν ἀνέβη εἰς 79 132 700 000, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, εἰς 78 684 700 000 φρ.—Ἐὰν ἤδη ἐρευνήσωμεν, ποῖα εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῶν διαφορῶν ἐθνικῶν ομάδων ἐπὶ τῆς τεραστίας ταύτης ποσότητος, ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡσχολήθησαν ἀπὸ τινος ἐν Σουηδία, κατὰ δὲ τοὺς δημοσιευθέντας ἐπὶ διαφορῶν ὑπολογισμῶν πίνακας προκύπτει τὸ ἐξῆς πόρισμα διὰ τὴν ἀπὸ 1849—1867 περίοδον. Κατὰ τὸ τέλος 1867 ἡ ἀξία τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων πολυτίμων μετάλλων ὑπελογίσθη εἰς 43 770 ἑκατομ. φρ. ἐξ ὧν 25 141 ἑκατομ. χρυσοῦ καὶ 18 629 ἄργυρος.

Ἐνώπιον τοιούτων ἀλμάτων τῆς εἰς πολυτίμα μέταλλα παραγωγῆς σταματᾷ τις καὶ ἄκων. Ποῖα ἄραγε ἔσεται ἡ

τύχη τῆς θεμελιώδους νομισματικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἀναποφεύκτου σπανιότητος τῆς ἐξ ἧς τὰ νομίσματα ὕλης; . . Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι σχετικὴ. Οἱ ἀδάμαντες εἶναι ὕλη πολλῶ σπανιωτέρα, καὶ ἐν τούτοις διατελοῦσιν ἀκαμπτοι εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς νομισματοποιίας. Κατὰ τοῦτο ἐν γένει, ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δοκιμῶν, ὁ χρυσοῦ καὶ ὁ ἄργυρος ὑπερέχουσιν τῶν προτερημάτων πάσης ἄλλης πολυτίμου ὕλης. Δὲν πρόκειται δὲ νῦν νὰ ἀποδειχθῶσι τὰ νομισματικὰ αὐτῶν δικαιώματα, ἀφ' οὗ σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης ἀπ' αἰῶνος τὰ διεκήρυξε διὰ τῆς σεβασμίας πρακτικῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες εἶναι ποῖον τῶν δύο μετάλλων θὰ ὑπερισχύσῃ ἐν τῷ ζῳηρῷ ἐπ' ἐσχάτων νομισματικῶ μεταξὺ αὐτῶν ἀγῶνι. Ὅταν κατὰ τὸν κ. Soetbeer ὁ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ 1492—1848 ἠϋξήσῃ κατὰ 41 τοῖς $\frac{1}{10}$, καὶ ἀπὸ τοῦ 1848—1867 κατὰ 72 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐνῶ ὁ ἄργυρος ἐν τῷ πρώτῳ μὲν χρονικῷ διαστήματι ἠϋξήσῃ κατὰ 59 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ κατὰ 28 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἕκαστος ἐκπλήσσεται ἐκ τῆς ἐπ' ἐσχάτων ἀπανταχοῦ ἀναφαινομένης προτιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ εἰς νομισματοποίησιν (ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 492 καὶ ἐπ.). Τὸ μυστήριον ὁμως ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ὑπρωτιμῆσεως τοῦ ἀργύρου καὶ ἐκ τῆς ἀπανταχοῦ μείζονος ζητήσεως τοῦ χρυσοῦ (ἴδ. αὐτ. σελ. 491). Γνώρισμα σταθερὸν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐγένετο εὐκίνητοτερος καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς βαρείας νομισματικὰς ἀποσκευάς.

Ἴνα δώσω μικρὸν δεῖγμα τῆς μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀπὸ τοιούτου τινος λόγου προτιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ ἐν τῇ νεωτέρῳ νομισματικῇ κυκλοφορίᾳ, ἀρκεῖ νὰ σημειώσω τοὺς ἐπὶ τῶν ὄγκων ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τῶν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς παραχθέντων (1492—1848), ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. M. Chevalier. «Ὁλος μὲν, λέγει οὗτος (περὶ Νομίσματος μερ. 7 κεφ. 3), ὁ ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Νέου Κόσμου ἐξελλθὼν ἄργυρος θὰ ἀπετέλει ὄγκον 44 657 κυβικῶν μέτρων, ὅλος δὲ ὁ χρυσοῦ 154. Θὰ ἠπόρει δὲ τις μανθάνων, ὅτι ὁ χρυσοῦ οὗτος, ἐπὶ τῆς ἀφθονίας τοῦ ὁποίου τσαῦτα ἐμυθολογήθησαν, περὶ τοῦ ὁποίου π. γ. ἐρρέθη, ὅτι μόνον τὰ χρυσοῦ λυ-

τρα τοῦ Ἰνκὰς Ἀταουάλπα ὑπερεπλήρωσαν ὀλόκληρον ναόν, μόλις θὰ ἤρκει νὰ καταλάβῃ τὸ ἥμισυ κοινῆς αἰθούσης ἀπλοῦ ἐν Παρισίοις ἰδιώτου». Καὶ ἐν τούτοις τὰ 454 ταῦτα χρυσᾶ κυβικά μετρα, τὰ ὁποῖα εἶναι μόλις τὸ 1/7 τῆς συμπαραχθείσης ἀργυρᾶς ποσότητος 41 657 κυβικῶν μέτρων, ἀντιστοιχεῖ εἰς ἀξίαν φρ. 10 026 000 000, ἐνῶ ὁ 77πλάσιος αὐτῶν ἀργυρος δὲν φθάνει τὸ τριπλάσιον τῆς ἀξίας αὐτῶν (27 122 000 000 φρ.).

ΦΥΛΑΚΑΙ ΠΑΙΔΩΝ.

Πρὸ ὀλίγου χρόνου ὑπεβλήθη ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν δραματικὴ τις ὑπόθεσις. Παῖς δωδεκαετῆς εἰς ἱκανοποίησιν τῆς τιμῆς τῆς ἀδελφῆς του καιροφυλακτεῖ καὶ διὰ πυροβόλου ὄπλου ἐκ προμελέτης ἀποκτείνει τὸν προσβολέα. Ἐνῶ εἶδον τὴν ψῆφον μου, ἐσκεπτόμην «ποῦ θὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποινήν» του ὁ μικρὸς ἐγκληματίας; Ἐπὶ τῆς ἐπιστημῆς εἰς τὸν νοῦν μου ὅλη ἡ βαρβαρότης τῶν Ἑλληνικῶν φυλακῶν. Ἐὰν ἐν Γενούῃ ἀναγινώσκηται εἰσέτι ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν φυλακῶν ἡ λέξις Ἑλευθερία, εἰς συμβολικὴν παράστασιν ὅτι, ὄντων τῶν κακούργων ἐν φυλακῇ, ὁ λοιπὸς κόσμος εἶναι πράγματι ἐλεύθερος, ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν φυλακῶν δύναται νὰ γραφῇ ἡ λέξις Ἀπανθρωπία, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη περαιτέρω συμβολικῶν ἐξηγήσεων. Ὅταν ρίπτωσι τοὺς ἀνθρώπους κατὰ σωροὺς ἐντὸς στενῶν δυσωδῶν καὶ ἀνῆλιων δωματίων, δὲν εἶναι σπουδαία δικαιολόγησις ἡ ἰσχυρότης τοῦ θησαυροῦ τῆς Πολιτείας, διότι οὗτος φέρει εὐπειθῶς ἄλλα βάρη, περὶ τῶν ὁποίων πολλάκις οὐ μόνον δὲν συνηγορεῖ ἀλλὰ κατακραυγάζει ἡ ἀθωότερα ἀπλότης. Ὅταν δὲ βλέπωμεν, ὅτι ἐν ταῖς ὑπαρχούσαις καθ'

ἡμᾶς φυλακαῖς ὑπολείπεται εἰσέτι τόπος καὶ διάστημα, ὅπως μὴ ἀποπνιγῶσιν οἱ δυστυχεῖς ἐξ ἀσφυξίας, καθὼς συνέβη ἐν τῇ ἱστορικῇ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἰνδίας φυλακῇ (ἴδ. L. Figuier, les Merveilles de la Science ἔκδ. 1869 τόμ. 4 σελ. 352), παρηγορούμεθα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ δεινότεροι ἐτι κοινωνικοὶ ὄροι.

Ἐν τούτοις ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν εἶναι σκληρὰ, οὐδ' ἐγωῖστικὴ. Ἀπανταχόθεν ἡ πρόοδος καὶ ἡ συμπάθεια τῶν μελῶν τῆς ἀναφαίνεται. Πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι ἐγκαταλείπει τοὺς ποινικοὺς ἀσθενεῖς τῆς εἰς φθορὰν σώματος ἅμα καὶ ψυχῆς; Διότι, ἐὰν τὸ σῶμα δὲν ἀποθνήσκῃ ἀμέσως ἐντὸς τῶν ἡμετέρων φυλακῶν, ἔτοιμος εἶναι ὁ ἐν αὐταῖς οἰκῶν ἐκ μαρασμοῦ θάνατος. Μέχρις ὅτου δ' ἐπέλθῃ οὗτος, εἴτε ἐν τῷ μεταξὺ προληφθῇ διὰ τινος κανονικῆς ἢ τυχηρᾶς ἐξόδου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ καθειργμένου ὑποβάλλεται εἰς δεινὴν δοκιμασίαν. Εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἰδιαιτέρων περὶ κακοῦ γνώσεων καὶ ἀδυναμιῶν τῆς, ἵνα τὰς ἑκατονταπλασιάσῃ διὰ τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἀλληλοδιδασκαλίας. Πόση ἀτεχνία! Μόλις εἶναι πιστευτὸν, ὅτι σπουδαῖος λαὸς, ὡς Ἑλληνικὸς, ἤθελε φυλακίζει ἀνθρώπους μόνον καὶ μόνον ἵνα τοὺς ὑποδεχθῇ κατόπιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ χειροτέρους.

Ἡ ἀνακολουθία αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις συμβαινόντων. Ἡ οἰκογένεια πονεῖ καὶ διὰ τὰ τέκνα καὶ διὰ τοὺς ὑπηρέτας αὐτῆς, καὶ διὰ τὰ κτίρια καὶ διὰ τὰ κτήνη τῆς, καὶ διὰ τοὺς εὐτυχεῖς καὶ τοὺς δυστυχεῖς τῆς· ἔχει ἐν τούτοις ἐν ἀμάρτημα. Νομίζει ὅτι, διορίσασα ἅπαξ ἐπιστάτην, ἐξησφάλισε διὰ παντὸς τὰ συμφέροντα αὐτῆς. Φεῦ! λησμονεῖ ὅτι «ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου παχύνει τὸν ἵππον.» Εἴτε περὶ μερικῆς οἰκογενείας πρόκειται, εἴτε περὶ ἐθνικῆς (λαὸς), ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή. Τριάκοντα ἐξ ἑκατομ. δραχμῶν φανερά, καὶ ἰσάριθμα ἀφανῆ, κατ' ἔτος, εἰσοδήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἠδύναντο νὰ μεταβάλωσιν αὐτὴν εἰς ἀκαταγώνιστον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἐκπολιτιστικὸν ἐν τῇ

Ἐνατολῇ μοχλόν. Μένουσιν ὁμως ἐν σκωρία καὶ ἡδυνάμην νὰ σημειώσω πολλάς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῶν ὁποίων ἡ θεραπεία σταθερῶς ἀναβάλλεται, μόνον καὶ μόνον διότι καὶ αὐτὸς λησμονεῖ ὅτι «ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου παχύνει τὸν ἵππον...» Μήπως μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τούτων ἡ περὶ τὴν θεραπείαν τῆς ποινικῆς ἀνηθικότητος εἶναι ἡ ἐλαχίστη; Ἐὰν ἡ Πολιτεία ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ τιμωρεῖν διὰ τῶν φυλακῶν τῆς, ἀλλοίμονον εἰς τὰς κοινωνίας ἐκείνας, αἵτινες τιμωροῦσιν ἵνα διαφθείρωσιν. Ἴσως ὁμως εἶπη τις ἔκ τῶν φυλακῶν λοιπὸν ἡ σωτηρία; Τῇ ἀληθείᾳ δὲν λέγω τοῦτο. Προτιμῶ τὴν ἐνέργειαν τῆς πολιτείας ἐκείνην, ἣτις προλαμβάνει τὴν ἀνάγκην τῆς τιμωρίας. Ἐν τούτοις τὰ ἀνθρώπινα ἔχουσι τοὺς φυσικοὺς αὐτῶν νόμους καὶ ἰσχυρίζομαι, ὅτι καλὸν σύστημα φυλακῶν εἶναι ἀσφαλέστατον γινώρισμα πραγματικῆς τῶν κοινωνικῶν προόδου.

Μεταξὺ τῶν ἀτομῶν, τῶν ὁποίων ἡ Πολιτεία ἀναλαμβάνει τὴν διόρθωσιν διὰ τοῦ ποινικοῦ καταναγκασμοῦ, δύναται νὰ γίνῃ κεφαλαιωδестаτή διάκρισις, ἡ ἐξῆς. Ἀφ' ἑνὸς οἱ διαβάντες τὸ ὄριον τῆς πρώτης νεότητος καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ μέχρι τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας. Ἡ φωνή μου αὐτὴν τὴν στιγμὴν θὰ ἐγερθῇ ὑπὲρ τῶν τελευταίων, τοὺς ὁποίους ἐν ἀξιοκατακρίτῳ ἀσυνειδησίᾳ ἢ ἐν ἐγκληματικῇ συνειδήσει διαφθείρει ἡ πολιτεία διὰ τοῦ ἐν ταῖς παντὸς εἶδους ἐξεταστικαῖς ἢ ποινικαῖς αὐτῆς φυλακαῖς συγχρωτισμοῦ αὐτῶν μετὰ στοιχείων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον φαύλων. Ὑποθέτω δὲ ὅτι δύναται νὰ εὔρεθῇ καὶ πολιτικὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ὠραῖος θὰ φανῇ καρπὸς φιλοδοξίας, ἵνα, ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ μεγάλων εἰς ὑψοῦς, καταβῇ εἰς τὰ βαθέα τῆς κοινωνίας θεμέλις, τὰς μικρὰς ἢτοι ἡλικίας, ὅπως σῶσῃ αὐτὰς ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, ὅσάκις κρημνίζονται. Ἡ τοιαύτη ἀρχὴ τῆς διορθώσεως τῶν παρ' ἡμῖν φυλακῶν παρέχει καὶ ἑτέραν ὄψιν οὐχ ἥττον ἀξίαν λόγου, διότι συνδυάζεται πρὸς ὄρους, ὅσον ἐνεστίν, οἰκονομικῶς εὐκόλους, παρὰ τοῖς ὁποίοις βαθμηδὸν δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ τὸ ὅλον τῆς νεωτέρας ποινῆς σύστημα.

Πρώτη βάσις· ἡ ἐν ἀνοικτῷ ἀέρι διάνουσις τῆς ἐξεταστικῆς καὶ ποινικῆς φυλακίσεως τῶν ἀτόμων τῆς πρώτης νεότητος. Ἐὰν ὁ κεκλεισμένος ἀήρειναι ὀλέθριος εἰς τὰ νέα φυτὰ, ἀποβαίνει ἐπίσης δηλητηριώδης διὰ τοὺς νέους ἀνθρώπους. Πόσῃν δυνάμειν ἀναλαμβάνει ἡ ψυχὴ ἐντὸς τοῦ ἀνοικτοῦ ὀρίζοντος! Θέλετε νὰ διορθώσητε ψυχὰς καὶ ἀποκλείετε αὐτὰς ἐκ τῆς φαιδρᾶς τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων κοινωνίας! Ἐπρεπε λοιπὸν ἐν ἐκάστῳ νομῷ νὰ ὑπάρχῃ εὐρὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀγροκήπιον, ἐνῶ ἡ ἠθικῶς νοσοῦσα πρώτη ἡλικία νὰ ἀναλαμβάνῃ ψυχικὰς δυνάμεις, καλλιεργοῦσα τὴν γῆν, καὶ ἐμπνεομένη ἐκ τῆς φυσικῆς τῶν ὑπαίθρων πραότητος.

Δευτέρα βάσις· ἡ διαιρέσις τῶν παρεκτραπέντων κατὰ τάξεις. Οἱ παραβάντες π. χ. τὴν ἐντολὴν «μὴ κλέψης» ἔχουσι ἀνάγκην ἰδιαίτερας θεραπείας καὶ εἶναι ἐπικίνδυνοι διδάσκαλοι εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῷ ἀδικήματι αὐτῶν ὑπεχώρησαν εἰς τὴν φωνὴν πάθους ἥττον κερδοσκοπικοῦ. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἡ μικροτέρα ἢ μεγαλειτέρα τῶν ἀτόμων ἡλικία, καθὼς καὶ τὸ στάδιον, καθ' ὃ ἡ ἀνακριτικὴ ἐξουσία ἐν τῇ ἀγνοίᾳ αὐτῆς ἀνοίγει εἰς ἀθῶα πολλάκις ἄτομα τὰς πύλας τῶν ἐξεταστικῶν φυλακῶν τῆς.

Τρίτη βάσις· ἀπὸ κοινοῦ θρησκευτικῆς, ἠθικῆς, διανοητικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἐκπαίδευσις. Ἐκαστον οὕτω ποινικὸν καθίδρυμα θέλει μεταβληθῆ εἰς εὐρὴν πρακτικῆς διδασκαλίας ἄσυλον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἢ ποινῇ, ἀποβάλλουσα τὸν χαρακτήρα τῆς κοινωνικῆς ἐκδικήσεως, ἐνδύεται τὸν τῆς μητρικῆς στοργῆς ἱερώτατον μανθῶαν. Ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν τοῦ ποινικοῦ ἀσύλου ἀποστολὴν, ἀπὸ τῶν καθαρῶς γεωργικῶν ἔργων θέλει αὐτὴ τραπῆ καὶ πρὸς τὰ πλησιέστερα χειροτεχνικά, ἵνα τοιοουτοτρόπως ἐξασφαλίζηται ἡ οἰκονομικὴ τῶν ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξερχομένων ἀποκατάστασις ἐν τῇ ὄλῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ποικιλίᾳ τῆς βιωτικῆς, πρὸς τὸ ὁποῖον θέλει συμβάλλει τὰ μέγιστα ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐξασφάλισις τοῦ προϊόντος τῆς ἐν τῷ

ποινικῶ ἀσύλω ἐργασίας ἐκάστου, ὑπὸ τὴν μορφήν χρηματικῆς ἢ εἰς τεχνικὰ ὄργανα κεφαλαίου, πολυτιμωτάτου ὄντως ἐφοδίου ἐν τῷ μέλλοντι σταδίῳ, ὑπὸ ἠθικὴν ἅμα καὶ οἰκονομικὴν ἐποψίν.

Τετάρτη βᾶσις· στενὸς σύνδεσμος τῆς διευθύνσεως ἐκάστου ποινικοῦ ἀσύλου μετὰ τῶν ἀτόμων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐξασκοῦσι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ, τόσον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φυλακίσεως ὅσον καὶ ἐν ἀναλόγῳ τινὶ μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς διαστήματι. Τοιοῦτοτρόπως θέλει ἐξακολουθήσει ἡ καλλιέργεια τῆς ἰδέας καὶ πέραν τῶν ποινικῶν ὁρίων διὰ τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον βαθμηδὸν θέλουσι λάβει αἱ μᾶλλον προκεχωρημέναι τάξεις τῆς κοινωνίας ὑπὲρ τῶν ἀτυχεστέρον τοποθετημένων. Ὑποτίθεται λοιπὸν, ὅτι ἡ διείθυσις τῶν ποινικῶν τῆς πρώτης ἡλικίας καθιδρυμάτων θὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς τινὸς κοινωνικῆς βᾶσεως, καὶ ὅτι ἀντὶ νέας προσθήκης εἰς τὸν γραφειοκρατικὸν τῶν νεωτέρων χρόνων μηχανισμόν, θὰ ὑποκαυθῆ διὰ τοῦ πνεύματος τῆς πολιτείας τὸ ζωηρὸν διαφέρον ἰδιαιτέρων συνεταρισμῶν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὁποίων δύναται ἀσφαλεστέρους καὶ πρακτικωτέρους ἢ ἰδέα νὰ παρέξῃ καρπούς.

Εὐτυχῶς δὲν πρόκειται κατ' αὐτὴν περὶ νέας ἀνακαλύψεως. Ἐργάζεται ἤδη πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, εἴτε ἀμέσως ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως συντηρουμένων τῶν ποινικῶν καθιδρυμάτων τῆς πρώτης ἡλικίας, εἴτε ἐμμέσως, βοηθοῦντος τοῦτέστι καὶ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ διὰ χρηματικῆς χορηγίας. Ἡ ἰδέα αὕτη ἔλαβε τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς διατύπωσιν ὑπὸ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀποδιώσαντος Demetz, ὅστις ὑπῆρξε θεμελιωτῆς τῆς περιφήμου ποινικῆς ἀγροτικῆς ἐν Mettray ἀποικίας, τῆς ὁποίας ἡ μέθοδος διεδόθη ἀπὸ τῶν περιχώρων τοῦ Tours τῆς Γαλλίας εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἐν Ὁλλανδίᾳ μὲν τοιαῦτα καθιδρύματα καλοῦνται ἀπλῶς Mettray, ἐν τῷ Ἀγγλικῷ δὲ κοινοβουλίῳ ὁ λόρδος Brougham ἔλεγεν, ὅτι μόνον τὸ Mettray θὰ ἤρκει εἰς ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν. Τοιαῦτα καθιδρύματα ὑπολογί-

ζονται νῦν ἐν Γαλλίᾳ μὲν εἰς 47, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ εἰς 42.

Ἴνα ἐννοήσῃ ἕκαστος τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Mettray κοινωνικῆς ἐργασίας, ἀρκεῖ νὰ συνδυασθῶσιν οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ἐντὸς αὐτῶν ὑποτροπῶν. Ἐνῶ ἐν τῷ κοινῷ τῶν φυλακῶν συστήματι αἱ ὑποτροπαὶ τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἀναδιβάζονται εἰς τὰ $\frac{1}{3}$ τῶν φυλακισμένων, οἱ ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ Mettray μόλις κατὰ $\frac{1}{12}$ ἀκούουσι τοῦ λοιποῦ τὴν πονηρὰν τοῦ πειρασμοῦ γλῶσσαν. Τοιοῦτοτρόπως μεταξὺ τῶν ἀπὸ τοῦ 1840—1872 ἐξελθόντων ἐκ τοῦ ἐν Mettray προτύπου ποινικοῦ ἀσύλου, 1 449 ἐγένοντο ἀξιόλογοι γεωργοί, 671 ἐργάται καὶ 760 στρατιῶται, μεταξὺ τῶν ὁποίων 5 ἀξιωματικοὶ καὶ 4 μέλη τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Πότε θὰ εἰσέλθῃ ἡ ἀγία αὕτη ἰδέα καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς φυλακαῖς; Ἡ μήπως ἡ λοιμώδης αὐτῶν ἀποφορὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ σβύνη τὴν δάδα τῆς ἐπιστήμης;

ΕΜΜΟΡΙΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ.

Ἄν διὰ τοῦ συνεταρισμοῦ κατορθῶνται μεγάλα καὶ ἐπιφελέστατα πολλάκις ἔργα, τῶν ὁποίων μόνη ἢ ἀτομικὴ ἐνέργεια δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ ἢ εἰς μάτην ἤθελεν ἐπιδώξῃ τὴν ἐπιχείρησιν, εἶναι οὐχ' ἥττον ἀποδεδειγμένον ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη, ἐξερχομένη τῶν κανονικῶν ὁρίων τῆς οἰκονομικῆς ἁρμονίας, δύναται νὰ γίνῃ παραίτιος μεγάλων καὶ ἀνεπανορθώτων ζημιῶν, ἰδίως τοῖς μὴ μεμυημένοις τὰ μυστήρια τῆς κερδοσκοπίας, οἵτινες φαντάζονται ὅτι ἐνθα συνεταρισμὸς ἐκεῖ καὶ κέρδος βέβαιον. Ἀγοράζοντες οὗτοι ἀνεξετάστως μετοχὰς ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐταιρίας εἰς τιμὰς πολλάκις κατὰ πολὺ ἀνωτέρας τοῦ κατατεθέντος κεφαλαίου, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ πω-

λήσεως αὐτῶν μετὰ σπουδαίου κέρδους, διατρέχουσι σοβαροὺς κινδύνους.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι οἱ ἰδρυταὶ ἐταιριῶν, συνεργόμενοι εἰς συνεταιρισμὸν, πρῶτιστον καὶ κύριον προτίθενται σκοπὸν τὴν ἐπιδιώξιν τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, καὶ ὅτι ἐπομένως ἢ ὑπερτίμησις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τῶν μετοχῶν πλείστων ὄσων ἐταιριῶν, εἶναι ἔργον αὐτῶν τῶν ἰδρυτῶν, ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἔρευαν τῶν καταλληλοτέρων μέσων, ὅπως ἐκποιήσωσιν ὅσας αὐτοὶ ἀνεδέχθησαν μετοχάς, τὸ ταχύτερον καὶ μὲ ὅσον ἔνεστιν ἀδρότερον ὄφελος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεσιῖται, μισθωτοὶ ἀπόστολοι τῶν ἰδρυτῶν, διατρέχοντες τὰ τραπεζικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα καὶ τὰ χρηματιστήρια, προσφέρονται ἀγορασταὶ μὲ ὑπερτίμησιν τῶν μετοχῶν τῆς συστάσης ἐταιρίας, ἧς ἐκθειάζουσι τὴν διοίκησιν καὶ τὸ καθόλου ἐν αὐτῇ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ὑποδεικνύοντες τὰ μελετώμενα σπουδαῖα ἔργα αὐτῶν, καὶ διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν ἀναβιβάζοντες τὰ προκύφοντα ἐκ τοιούτων ἔργων βέβαια κέρδη εἰς θελκτικώτατον τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὰς φαντασίας ὕψος. Αἱ δὲ ἐφημερίδες ἐκτελοῦσι καὶ αὐταὶ τὸ καθ' ἑαυτὰς μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας, δημοσιεύουσαι λίαν ἐνθαρρυντικὰ ὑπὲρ τῆς συστάσης ἐταιρίας ἄρθρα καὶ, ἔστιν ὅτε, προτρέπουσαι τὸ κοινὸν, ἵνα μὴ παραλείψῃ τοσοῦτον εὐνοϊκὴν εὐκαιρίαν, ὅπως συμμαθέξῃ καὶ αὐτὸ εἰς ἐπιχείρησιν ὑπισχνουμένην ἀμύθητα κέρδη.

Διὰ τοιούτων μέσων, πρὸς τὰ ὅποια ἡ εὐσυνειδησία διατελεῖ εἰς τέλειον διαζύγιον, οἱ κάτοχοι σπουδαίου ἀριθμοῦ μετοχῶν, ἰδρυταὶ ἢ ἄλλοι, ρίπτονται (ἐκτὸς ἐντίμων ἐξαιρέσεων) ὡς γύπες ἐπὶ τοῦ νοήματος κοινῶς, τὸ ὁποῖον, φανακίζόμενον ὑπὸ τῆς τεχνητῆς τοῦ κέρδους λάμπσεως, ἐμπίπτει μετ' ἀφελείας ἀξιοσημειώτου εἰς τὴν χρηματιστικὴν παγίδα. Κατ' ἀρχὰς αἱ πωλήσεις γίνονται δυσκόλως. Καὶ πρέπει νὰ ἔχη τις χάριν παρὰ τῶν δεῖνα π. χ. ἰδρυτῆ, ἵνα κατορθώσῃ νὰ λάβῃ ὀλίγας μετοχάς. Πόσοι ἀγῶνες! Πόσοι ἐλπίδες! Ἐν τούταις, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ διαδίδηται ἢ

θέρμη τοῦ ἀγῶνος, ἐπιτήδαιοι καὶ ἐμπειστευμένοι χεῖρες εἰσάγουσι ἐκ τοῦ ὀπισθεν τῆς σκηνῆς σπουδαίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ποσότητας μετοχῶν εἰς τὴν ἀνυπόμονον ἀγορὰν, ἧτις ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης προμηθεύεται τὸ ἀναγκαῖον εἰς κατάσβεσιν τῆς δίψης αὐτῆς μετοχικὸν ὕδωρ. Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι οἱ τελευταῖοι ἐμπίπτοντες εἰς τὸ χρηματιστικὸν δίκτυον ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπόπτων, ὅτινες διὰ τοῦτο ἀγοράζουσι καὶ ἀκριβώτερον, δηλαδὴ ἐν τῇ μεγαλειτέρᾳ θέρμῃ τοῦ ἀγῶνος. Ὅταν ὁμως ἰδῆ τις τοιαύτης φύσεως ἀνθρώπους ἐν τῇ ζωνῇ περιόδῳ τῆς ἀγορᾶς, τότε πρέπει νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ περίοδος αὕτη ἐγγίζει τὸ τέρμα τῆς καὶ ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν μετοχῶν θὰ ὑψωθῶσι μέχρι τοσοῦτου, ὥστε καὶ οἱ δεινότεροι τῶν μυῶπων θὰ τὸ αἰσθανθῶσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ κυρία χρηματιστικὴ μηχανὴ ἐκτελεῖ τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Αἱ μετοχαὶ τῶν μεγάλων κατόχων ἐναποτίθενται ἐν τοῖς βαλαντίοις τῶν μικρῶν τοῦ κερδῶος Ἑρμοῦ λατρευτῶν, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ναὸν τοῦ διπροσώπου τούτου θεοῦ εἰσερχομένων, μέχρις ὅτου ἀρχίσει ἡ καταστροφή, ὅτε κακῆν κακῶς κρημνίζονται ἐκ τοῦ ναοῦ ὅλοι οἱ ἀμύητοι, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλοι οἱ ἄπληστοι, σφίγγοντες ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν μετοχὰς χαρτίνας καὶ ἐν τῷ νῶ τὰς ἀναμνήσεις περιουσιῶν διὰ παντὸς ἀπολεσθεισῶν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ὄψις τῆς χρηματιστικῆς καταχρήσεως, δὲν εἶναι ὁμως τοιαύτη καὶ ἡ ὄψις τῆς οικονομικῆς τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος ἀκμῆς. Σήμερον τὸ πνεῦμα τοῦτο, συνδεόμενον μετὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἀποτελεῖ τὴν δραστηριωτέραν τοῦ πολιτισμοῦ φάσιν. Ἐνώπιον τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης ἐνώσεως οὐδὲν, φυσικῶς κατορθωτὸν εἶναι ἀδύνατον. Ἐν τούτοις εἶναι καὶ ὄπλα οὐχὶ δι' ὅλας τὰς ἡλικίας. Χρεῖα δὲ μεγάλων περισκέψεων εἰς τὰ τελειότατα αὐτὰ τῶν ὀργάνων. Ἐνῶ λοιπὸν κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν δὲν ὑπάρχει ἐπιχειρήσεις ἱκανὴ νὰ πτοήσῃ τὴν προοδευτικὴν τῶν ἐθνῶν οικονομίαν (διόρυξις Σουέζ, διάτρησις τῶν Ἀλπεων, σχεδιαζόμεναι σιδηροδρομικαὶ ἐνώσεις τοῦ Ca is καὶ τῆς ἀπω-

τάτης Ἀσίας κλπ.), ἐνῶ ὑπάρχουσι μεγάλων κεφαλαίων δεξαμεναὶ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν μεγαλειτέρων τοῦ νεωτέρου οικονομικοῦ βίου ἀναγκῶν πάντοτε ἔτοιμοι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, ἐνῶ πανταχόθεν ἡ νεωτέρα βιομηχανία περιβάλλεται τι γιγαντῶδες, -δὲν πρέπει ἀφ' ἑτέρου νὰ νομίσωμεν, ὅτι τὸ ἄρμα τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἄρμα τῆς Ἰνδικῆς ἐκείνης θεότητος, ἣτις ὑπὸ τοὺς τροχοὺς αὐτοῦ συντρίβει τοὺς φανατικούς ὀπαδοὺς τῆς. Τὸ κοινὸν ἐκάστης ἀγορᾶς, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν οικονομικὴν θέσιν του καὶ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν αἰώνιαν ἀλήθειαν, ὅτι «ἡ παππᾶς παππᾶς, ἡ ζευγᾶς ζευγᾶς». Οἱ ἔμποροι π. χ. χειροκτίων δὲν πρέπει νὰ νομίζωσιν, ὅτι ἀκινδύνως δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἐμπόρους μετοχῶν. Καὶ τὸ κοινὸν πρέπει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ περὶ τὰ χρηματιστικὰ ἀσχολούμενοι θύουσιν εἰς τὸν χρυσόν, ὅστις εἶναι ὁ κατ' ἐξαίρεσιν θεὸς των, καὶ ὅτι τὸ καθηκόν καὶ τὸ αἶσθημα κατέχουσι παρ' αὐτοῖς δευτερεύουσαν θέσιν. Ὁ τραπεζίτης ἐπιχειρηματίας οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκει ἢ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ συμφέρον· ὁ δὲ τοιοῦτος, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐργάζεται ὑπὸ μόνου τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἐμπορούμενος, ἢ ἀπατάται ἢ ἀπατᾶ.

Παρ' ἡμῖν, ἐνθα αἱ περιουσίαι εἶναι ἰσχναί, δεόν νὰ ἐννοήσῃ ἕκαστος, ὅτι οἱ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι, εἰ ἰδρύοντες Τραπεζῆς ἢ ἄλλας βιομηχανικὰς ἐταιρίας, ἐπιδιώκουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἐπιτηδεύματός των τὸ ἴδιον ἑαυτῶν συμφέρον, καὶ ὅτι ἡ πρώτη αὐτῶν φροντίς εἶναι ἡ ὑπερτίμησις τῶν μετοχῶν, ἃς ἀνεδέχθησαν, ὅπως τὸ ταχύτερον ρίψωσιν αὐτὰς ἐπὶ τῆς βράχως τοῦ κοινοῦ. Βεβαίως διὰ τοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων εἰς μετοχὰς μικρῶν χρηματικῶν ἀξιῶν σκοπεῖται καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐλαφρῶν βαλαντίων, ὅπως καὶ τῶν βαρέων. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ γνωρίζωσι τὰ πρῶτα, ὅτι καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἀνεμος τῆς καταιγίδος εἶναι ὀλεθριώτερος εἰς τὰ μικρὰ παρὰ εἰς τὰ μεγάλα σκάφη, ὅταν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ ὅτι ἡ τοποθέτησις μεγάλου μέρους

τῆς χρηματικῆς περιουσίας μικρῶν κεφαλαιούχων εἰς ἐπιχειρήσεις ἐκτὸς τῆς συνήθους σφαίρας τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν εἶναι πλήρης κινδύνων καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιβλεψιν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν γονιμότητα. Ἡ συμμετοχὴ τῶν μικρῶν κεφαλαιούχων εἰς τὰς χρηματιστικὰς ἐπιχειρήσεις πρέπει νὰ ἀφορᾷ εἰς τὰ διαθέσιμα μόνον τῆς περιουσίας αὐτῶν. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀτυχεστέρα οικονομικὴ πρακτικὴ τῆς αἰφνιδίως ἐκάστοτε μετατρεπούσης τὰς περιουσίας ἀπὸ σταδίου εἰς στάδιον. Τοιαύτη πρακτικὴ στερεῖται τῶν φώτων τῆς πείρας καὶ ἐπὶ τέλους ὀδηγεῖ εἰς τὸν κρημνόν.

Γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, οὐδόλως προτίθεμαι νὰ παρεμβάλω προσκόμματα εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνεταιρισμοῦ, δι' οὗ μόνου δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι μεγάλα ἐθνωφελῆ ἔργα, οὔτε νὰ ἐμπνεύσω ἀδίκον δυσπιστίαν εἰς τὸν σκοπὸν ὃν οὗτος προτίθεται. Ἐὰν ὅμως τὸ μέλλον ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἀγρύπνους, πολυτιμωτάτη ἀποβαίνει ἡ προσοχὴ τῶν ἀπλουστέρων ἐπὶ τῶν ἐπιδαψιλευομένων ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἄνευ εἰλικρινοῦς πεποιθήσεως ἐπαίνων ὑπὲρ τῆς διοικήσεως, τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἔργων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐταιρίας.

Ἡ οικονομικὴ σωφροσύνη τῶν λαῶν δὲν εἶναι ἰδέα τόσον ἀφηρημένη, ὅσον κοινῶς πιστεύεται. Ἐὰν πολλάκις πρέπει νὰ πάθῃ τις ἵνα μάθῃ, ἄραγε δὲν εἶναι δυνατόν τὰ παθήματα τῶν ἄλλων νὰ γίνωνται μαθήματα τοῖς λοιποῖς; Ἄν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ τελευταῖα οικονομικὴ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν περιέχει πολλοὺς ἀγαθοὺς σπόρους, γλυκεῖς ἄμα καὶ πικροὺς, εἰς ἀκριβεστέρας ἐν τῷ μέλλοντι ἰδέας καὶ ἁρμοικωτέραν τῆς ὅλης ἐθνικῆς ἐργασίας ἀνάπτυξιν.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ.

(Α' σύνοδος τῆς Ε' περιόδου).

[Συνέχεια καὶ τέλος.—*Id.* Φυλ. Γ' σελ. 442 καὶ ΙΑ' σελ. 507].

Ἡ δὲ Δ' κατηγορία τῶν νόμων τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, ἀφορῶσα εἰς τὴν καθόλου συγκοινωνίαν, περιλαμβάνει 8 νόμους, ἐξ ὧν 4 μὲν περὶ τὴν χερσαίαν συγκοινωνίαν, 2 δὲ κατὰ τὴν θαλασσίαν, 1 κατὰ τὴν τηλεγραφικὴν καὶ 1 κατὰ τὴν πιστωτικὴν. Ὅτι καὶ ἡ πίστις τις εἶναι οἰκονομικὴ πρὸς συγκοινωνίαν μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ κεφαλαίων, εὐαπόδεικτον. Οὕτω δὲ κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν θέλω πραγματευθῆ ἐν τοῖς ἐξῆς περὶ ἐκάστης τῶν ὑπολειπομένων εἰς ἐξέτασιν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

Καὶ ὁ μὲν ΥἚΒ' νόμος, ρυθμίζων τὰ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμου, συνδέεται ἱστορικῶς πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὕλης νόμον τῆς 20 Ἰουλίου 1874, ὅστις πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ κυρία διατύπωσις τῆς πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μεθόρια σιδηροδρομικῆς ιδέας. Μολονότι ἀμφοτέρω τὰ νομοθετικὰ ταῦτα κατασκευάσματα ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν ἀπλοῦν σχέδιον, διότι ὁ σιδηροδρόμος τῆς Λαμίας οὔτε διὰ τοῦ πρώτου ἐξετελέσθη, οὔτε διὰ τοῦ δευτέρου φαίνεται (ἀπὸ διαφορῶν λίαν ἐνδεικτικῶν συμπτωμάτων) εἰς σταθερὰς ἐλπίδας εἰσελθῶν, οὐσιωδῶς δὲ ἀνήκει εἰς μέλλουσαν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηναίων ἀνάπτυξιν· ἐν τούτοις οἱ ὅροι, τοὺς ὁποίους οἱ προκείμενοι νόμοι καὶ αἱ σχετικαὶ αὐτοῖς συμβάσεις εἰσάγουσι κατὰ τὴν ἐν λόγῳ σιδηροδρομίαν, κέκτληται πολὺ διαφέρον καὶ δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς ἰδιαιτέρας ἐρεῦνας καὶ συγκρίσεις.

Τοιουτοτρόπως ἐνῶ ὁ νόμος τοῦ 1874 στηρίζεται ἐπὶ

τοῦ συστήματος τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ τόκου τῶν κεφαλαίων τῆς ἐπιχειρήσεως, ὑποσχόμενος 1 ἑκατομ. δραχμῶν καθ' ἕκαστον τῶν πρώτων 10 ἐτῶν, ἀφ' ἧς ὁ σιδηροδρόμος ἀποπερατωθῆ, καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. δρ. δι' ἕκαστον τῶν ἐπομένων 15 ἐτῶν, ἀμφοτέρω εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν αἱ εἰσπράξεις τοῦ σιδηροδρόμου δὲν ἀποφέρουσιν 8 τοῖς $\frac{1}{10}$ τῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν κεφαλαίων (μέχρι συμπληρώσεως τοιοῦτου μερίσματος)· ἀφ' ἑτέρου ὁ νόμος τοῦ 1873 ὑπόσχεται 15 ἑκατομ. φράγκων εἰς τρεῖς ἴσας δόσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν καταβληθῆσεται ἅμα φθάσῃ ὁ σιδηροδρόμος εἰς Θήβας, ἡ δὲ ἅμα εἰς Λεβαδείαν, ἡ δὲ ἅμα εἰς Λαμίαν. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀτυχοῦς προσδιορισμοῦ τῶν δόσεων τούτων, ὡς δύναται ἕκαστος νὰ συμπεράνη, ἅμα λάβῃ ὑπ' ὄψιν πρόχειρον γεωγραφικὸν τῆς Ἑλλάδος χάρτην καὶ τὴν ἐν αὐτῷ διαμοίρασιν τῶν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Λαμίας τοπικῶν δυσχερειῶν, τὸ πρῶτον σύστημα εἶναι ἀρμονικώτερον πρὸς τὴν ἐν γένει τῆς Πολιτείας ἐν ταῖς σιδηροδρομικαῖς ἐπιχειρήσεσιν ἀποστολήν. Τῷ ὄντι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. M. Chevalier (Πολιτικὴ Οἰκονομία τόμ. 2 μ.θ. 8), «τὸ Κράτος πρέπει νὰ προτιμᾷ τὸ σύστημα τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ τόκου, καθόσον τοῦτο ἐπιβάλλει ὀλιγωτέρας θυσίας, ὅσον ἔνεστι βράδιον καὶ μάλιστα ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ ἐταιρία μετεχειρίσθη ἤδη ὄλας αὐτῆς τὰς προσπάθειας, ἵνα μὴ ἀπαιτήσῃ τι παρ' αὐτοῦ. Τέλος ἀφίνει εἰς τὸ Κράτος τὴν προσδοκίαν νὰ ἀναλάβῃ τὰς προκαταβολὰς τοῦ χωρὶς στενοχωρίας τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας. Συγχρόνως δὲ ἀρμόζει εἰς πᾶσαν νοήμονα ἐταιρίαν, ἔχουσαν πεποίθησιν εἰς τὸ ἔργον τῆς.» Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπραγματεύθη ἄλλοτε διὰ μακρῶν ἢ Οἰκονομικῆ Ἐπιθεώρησις (ιδ. φυλ. Μαΐου 1873 σελ. 104 καὶ ἐπ.), δὲν ἀποβάλλει δὲ τὴν κεφαλαιώδη σημαντικότητα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας κατὰ τὴν νέαν σύμβασιν προνοίας περὶ τόκου ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου τῆς χρηματικῆς τοῦ Κράτους συνδρομῆς, 2 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ καθαρὸν κέρδος τῆς ἐταιρίας ἤθελεν ὑπερβῆ τὸ 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. φρ. Μήπως δὲ ὀρίζῃ ἢ σύμβασις τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος,

ἵνα τοιοῦτοτρόπως ὑποτεθῆ σπουδαία ἢ προσδοκία τοῦ $2 \frac{1}{2}$ τοῖς $\%_0$;

Μεταξὺ τῶν δύο νομοθετικῶν κατασκευασμάτων ἢ ἐν τῷ δευτέρῳ ὑποθήκευσις τοῦ τελωνείου Κερκύρας δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς στίγμα οἰκονομικόν. Τῷ ὄντι ὅταν τὰ νέα ἡμῶν δάνεια συναγωνίζονται ἐν ταῖς χρηματικαῖς ἀγοραῖς (ὡς π. γ. ἐν Κωνσταντινουπόλει) πρὸς τὰς ἀσφαλεστάτας δημοσίας τῶν κεφαλαίων τοποθετήσεις, ἀνάξιον εἶναι ἀπλοῦς ἰδιώτης νὰ ἀτενίσῃ μετὰ περιφρονητικῆς ἀμφιβολίας πρὸς τὴν πίστιν τοῦ δημοσίου ἠθσαυροῦ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἔχων νὰ ἐνθυμηθῆ τὸ ἐπιζήμιον ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν σχέσεων του.

Αἱ πρὸς ἀμφοτέρω τὰ σιδηροδρομικὰ σχέδια παραχωρήσεις γαιῶν, ἀνακαλυφθησομένων κατὰ τὴν ὁδὸν μεταλλείων γαιανθράκων, ξυλεύσεως ἐντὸς ἐθνικῶν δασῶν, δικαιώματος κατασκευῆς ἀμαξητῶν ὁδῶν καὶ πλαγιῶν σιδηροδρομικῶν κλάδων, βαδίζουσιν ἐκτὸς ἀσημάντων διαφορῶν ἐκ παραλλήλου. Τοιοῦτοτρόπως κατ' ἀμφοτέρω τὰ ἀξία τῶν γαιῶν, δι' ὧν θὰ διέλθῃ ὁ σιδηρόδρομος, εἴτε περὶ ἐθνικῶν, εἴτε περὶ δημοτικῶν ἢ ἰδιωτικῶν πρόκειται, βαρύνει τὸ δημόσιον, ἐξαιρουμένων τῶν ἐντὸς τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων οἰκοπέδων. Ἰδιαιτέρας μνείας ἐν τούτοις χρήζει ἢ μεταξὺ τῶν δύο σχεδίων διαφορὰ ἐπὶ 50 χιλ. στρεμμάτων, τὰ ὅποια τὸ μὲν πρῶτον παραχωρεῖ τῷ σιδηροδρόμῳ καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ ἐκ τῶν μὴ καλλιεργημένων ἐθνικῶν γαιῶν, τὸ δὲ ἕτερον παραλείπει. Ἡ ἀξία τῶν γαιῶν τούτων εἶναι σχετικὴ καὶ ἡ λειτουργία τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ συνδυασθῆ πρὸς τὸν μηχανισμόν τῆς ἐπιχορηγήσεως κατὰ τὸ μὲν ἢ τὸ δὲ τῶν σχεδίων. Ὅταν, δίδων τις συνδρομὴν 45 000 000 φρ. συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ κατ' αὐτὰ τόκου πρὸς $4 \frac{1}{2}$ τοῖς $\%_0$, ἐπιβαρύνεται διὰ φρ. 450 394 425 (!) κατὰ τὸ τέλος 46 ἐτῶν, ὅτε δηλ. ἐπὶ χρεῶσιν 4 τοῖς $\%_0$ κατ' ἔτος ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ σιδηροδρόμου ἀποσβέννυται ἐντελῶς ἢ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ δαπάνη καὶ ἀν' ἀκόμη εἰς 55 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. φρ.

ἤθελεν αὕτη φθάσει (ἰδ. Οἶκον. Ἐπιθ. σελ. 442), ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι ἢ ἐκ τοῦ νέου σχεδίου ἐξάλειψις τῶν 50 χιλ. στρεμμάτων ἀκαλλιεργήτου γῆς εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντος πρὸς τὰς διὰ τῆς ἄλλης μεθόδου χρηματιστικὰς τοῦ σιδηροδρομικοῦ συνεταιρισμοῦ προσδοκίας.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ταχύτητος καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ σιδηροδρόμου διασκευῆς ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερα γνωρίσματα τῆς ἀπὸ τοῦ 1874 μέχρι τοῦ 1873 ἐπιστημονικῆς προόδου τῆς διοικήσεως τάξεως. Ἀμφοτέρω τὰ σχέδια ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐν τοῖς ξένοις σιδηροδρόμοις ἰσχύοντα. Ὑποτίθεται λοιπὸν, ὅτι ἐμελετήθησαν ὑπὸ ἐδικῶν ἀνδρῶν τὰ τελειότερα, καὶ ὅτι ἐπιτροπαὶ διεφώτισαν τὸ ζήτημα δεόντως . . .

Ὁ δὲ ΥΣΤΖ' νόμος ἐπὶ τῶν αὐτῶν περίπου βάσεων ρυθμίζει τὰ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Βονίτζαν σιδηροδρομικοῦ σχεδίου. Ἡ διδομένη αὐτῷ ἐπιχορήγησις 48 ἑκατομ. φρ. δὲν εἶναι μικρὸν ἐλαττήριον τὸ ἡμισυ, ἀμα φθάσῃ ὁ σιδηρόδρομος μέχρι Πατρῶν, καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ, ὅταν μέχρι Βονίτζης. Ἐν τούτοις δὲν ἠκούσθη ἔτι ἢ ἀξίτη, ἤτις ἐντὸς 6 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὸν προκειμένον σιδηρόδρομον, τοῦ ὁποίου ἢ διάβασις μεταξὺ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου ἔχει τί Ἀμερικανικόν, διότι ὀλόκληρος ἢ ἀμαξοστοιχία θὰ διαβαίνει ἐπὶ ἀτμοκινήτου (bac) ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν Στερεάν, ἐξομοιωμένου ὁ π ω σ ο ὦ ν δ υ σ κ ὄ λ ω ς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ποταμὸν, χάριν τῆς ταχυτέρας συγκοινωνίας οὐχὶ βεβαίως μετὰ τῆς Βονίτζης, περὶ ἧς ἀδιαφοροῦσι τὰ κεφάλαια, ἀλλὰ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, περὶ τοῦ δραστηρίου τῶν ὁποίων συνδέσμου τῷ ὄντι μεριμνᾷ ὁ αἰὼν.

Ἄλλ' ἢ διὰ μέσου τοῦ Ἰονίου πελάγους ἐνωσις τοῦ σιδηροδρόμου τούτου πρὸς τὴν Ἰταλικὴν τῆς Εὐρώπης ἄκραν θὰ εὐρεθῆ πάντοτε ἀντικρυ σπουδαιοτάτου νόμου, ὅστις, διότι λειτουργεῖ ἰδιαιτέρως ἐν τῇ μηχανικῇ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, δὲν εἶναι ἀλλότριος ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ οἰκονομικοῦ κόσμου. Ὁ νόμος οὗτος εἶναι ὁ τῆς ἐλξέως. Ὅταν οἱ σιδηρόδρομοι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἐκτείνωσι διὰ τῆς

δυτικής Ευρωπαϊκής Τουρκίας τούς βραχίονας των μέχρι Θεσσαλονίκης και Πειραιώς, όταν τὸ Σούνιον ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐπ' αὐτοῦ πλανωμένης ἔτι πολιούχου Θεᾶς δώση τὴν ὀριστικὴν διεύθυνσιν τοῦ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐμπορίου, τότε ὁ ἀπλούστερος χάρτης τῆς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ξηρᾶς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἔλξεως, τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανθῇ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τοῦ σιδηροδρόμου Βονίτζης.

Ὁ δὲ ΥἸΣΤ' νόμος ἀφορᾷ ὀλόκληρον σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα ἐν Πελοποννήσῳ εἰς ἔνωσιν Νέας Κορίνθου, Ἀργους, Ναυπλίου, Τριπόλεως, Σπάρτης, Γυθείου, Μεγαλοπόλεως, Καλαμῶν, Μεσσήνης, Πύλου, Κυπαρισσίας, Ἀγουλινίτζης, Πύργου, Γαστούνης καὶ Πατρῶν. Μεταξὺ τῶν 15 τούτων πόλεων τὰ $\frac{2}{3}$ σχεδὸν ἢ εἶναι παραθαλάσσια ἢ ὀλίγον ἀπέχουσι τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Κράτους ὠρίσθη εἰς 800 χιλ. ὄρ. κατὰ 80 χιλιόμετρα σιδηροδρόμου, ἅμα ἀποπερατούμενα. Ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς χρήματα βοήθειας ἐδωρήθησαν τῇ σιδηροδρομικῇ ἐπιχειρήσει καὶ ὅσαι ἐθνικαὶ γαῖαι, οὔσαι ἀδιάθετοι, κεῖνται ἐκατέρωθεν τῶν σιδηροδρόμων μέχρις ἀποστάσεως μὲν 5 χιλιόμετρων, ὀλίγης δὲ ποσότητος 120 περίπου χιλιάδων στρεμμάτων. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν ἢ εἰς ἐθνικὰς γαίας μέθοδος δὲν εἶναι τόσον ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ ἐθνικὸν καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν συμφέρον ὅσον ὑπετέθη διὰ τὸν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμον, διὸ καὶ ὑπερεδιπλασιάσθη ἢ δύναμις αὐτῆς ἐπὶ τῶν προκειμένων. — Ὅπως δὴποτε μετὰ 6 μῆνας (28 Ἰουλίου 1874) λήγει ἢ πρὸς τὴν ἀναλαβοῦσαν τοὺς Πελοποννησιακοὺς σιδηροδρόμους ξένην ἐταιρίαν δοθεῖσα προθεσμία, ὅπως ποιήσῃται ἔναρξιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν. Κατὰ τινα δὲ δυστυχή συμπτῶσιν οὐδὲ ἐν τῷ νόμῳ οὐδὲ ἐν τῇ συμβάσει ἐθεωρήθη ἀναγκαία τῆς ἰθαγενείας καὶ τῆς κατοικίας τῆς ἐταιρίας ἢ σημειώσεις, προφανῶς κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς συναλλαγὰς, ἐν αἷς πρώτη ἐργασία εἶναι πάντοτε ἢ σαφῆς γινῶσις τῶν κατὰ τοὺς συμβαλλομένους ἀναποφεύκτων συστατικῶν.

Ὁ δὲ ΥἷΓ' νόμος ἀνάγεται εἰς τὸ σύνολον τῶν περὶ ὁδοποιίας διαφόρων τῆς Ἑλλάδος νομοθετημάτων, τῶν ὁποίων ἢ ἱστορικὴ ἐνότης ἀναφαίνεται ἀπὸ τῆς Κυβερνητικῆς ἀποφάσεως τῆς 16 Αὐγούστου 1833 τῆς πρώτης περιόδου, ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1852 τῆς δευτέρας περιόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς 20 Ἀπριλίου 1863 τῆς τρίτης περιόδου. Ὁ σκοπὸς ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐντὸς δεκαετίας καὶ διὰ μειοδοτικῶν συναγωνισμοῦ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρηματιῶν κατασκευὴν ἐθνικῶν, ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν ἀνὰ χίλια χιλιόμετρα πρὸς ἐκάστην κατηγορίαν, διὰ τῶν πόρων, τοὺς ὁποίους ὠργάνισεν ὁ νόμος τῆς 20 Ἀπριλίου 1867, καὶ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εἰσάγει ὁ νέος νόμος τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1873. Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1874 τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας λαμβάνει ἐκ τοῦ γενικοῦ ταμείου τῆς ἐπικρατείας 40 τοῖς $\frac{1}{10}$ ἀπὸ τῶν εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ οἰκοδομῶν, 15 τοῖς $\frac{1}{10}$ ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν ζώων καὶ ἀπὸ τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων, 20 τοῖς $\frac{1}{10}$ ἀπὸ τοῦ ἐγγείου φόρου σταφίδος, καὶ τέλος τὰ διόδια τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν. Ἡ μὲν συνδρομὴ τοῦ φόρου τῆς σταφίδος καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ οἰκοδομῶν ἦτο ἄγνωστος ἐν τῷ προηγουμένῳ νόμῳ, ἢ δὲ τῶν τελωνείων καὶ τοῦ φόρου τῶν ζώων ἐτριπλασιάσθη ἐν τῷ νέῳ. Μόνοι οἱ ἐγγεῖοι φόροι, τὰ δικαιώματα τῆς ἐπικαρπίας καὶ τὰ διόδια ἔμειναν στάσιμα.

Ὁλος ὁ μηχανισμὸς τοῦ προηγουμένου νόμου εἶχε τὸ προτέρημα, ὅτι δὲν ἐπέβαλλε νέους φόρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀφ' ἐτέρου χάριν πλείονος ἀποτελέσματος κατέφυγεν ὁ νέος νόμος διὰ τῆς φορολογικῆς προσθήκης 3 λεπ. ἐπὶ τῶν μικρῶν ζώων καὶ 12 ἐπὶ τῶν μεγάλων, $\frac{1}{1000}$ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν δημητριακῶν καρπῶν, $\frac{1}{10}$ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν κατὰ στρέμμα φορολογουμένων κτημάτων καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων, $\frac{1}{10}$ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας,

ἐπὶ τοῦ φόρου τοῦ ἐλαίου, τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ τοιαύτη ὑψώσεις δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἐξασκήσῃ ὀδυνηράν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ἐμπορίου ἐπιρροήν, ἐπαυξάνουσαν τὰς δοκιμασίας τῶν ἡμετέρων κατ' αὐτὸ κέντρων (Σύρος π. χ.), δοκιμασίας τῶν ὁποίων ἡ ἔντασις εἶναι ἤδη ἀρκούντως μεγάλη ἕνεκεν τῆς μηκέτι ἀποκαταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀνωμαλιῶν, τὰς ὁποίας ἐγέννησεν ἡ περὶ τὴν μεταφορὰν βιομηχανικῆ τοῦ ἀτμοῦ ἐπανάστασις. Ἐν τούτοις ἀξιοσημείωτος ἐν τῷ τελευταίῳ νόμῳ εἶναι καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς Θεμελιώδους τοῦ πρώτου ιδέας περὶ σχηματισμοῦ κοινῶς πόρων διὰ τε τὴν κατὰ θάλασσαν καὶ τὴν κατὰ ξηρὰν συγκοινωνίαν. Αἱ νεώτεραι λοιπὸν ιδέαι δὲν ἔχουσι ὑπ' ὄψιν τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ζωγραφικὸν ἄμα καὶ ἱστορικὸν σχῆμα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ὡς χ ε ι ρ ὸ ς ἐ ν τ ε τ α μ ἔ ν η ς, ἵνα περιλάβωσιν οὕτω τὴν ὅλην τῆς συγκοινωνίας αὐτῆς ἀνάγκην. Καὶ ὅμως τὰ τελωνεῖα τῆς θαλάσσης συντρέχουσι γενναίως εἰς τὴν ὁδοποιίαν τῆς ξηρᾶς. Δὲν ὄφειλεν ἄραγε καὶ αὕτη πλείονα εὐλάβειαν πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς ἀμοιβαιότητος;

Οἱ δὲ ΥἚΣΤ' καὶ ΥΠΣΤ' νόμοι ἀφορῶσιν εἰς τὴν διὰ τῶν ἀτμοκινήτων τῆς ἐταιρίας «Μπάρνς καὶ Μακ-Ίθέρ» καὶ τῆς «Β. Ὀλλανδικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας τακτικῆν», κατὰ μῆνα ἢ κατὰ τρεῖς ἐβδομάδας, ἔνωσιν τῆς Ἑλλάδος (κυρίως Πάτραι, Κέρκυρα, Σύρος) μετὰ τῆς Ἀγγλίας (Λίβερπουλ), Ὀλλανδίας, Τουρκίας (Κωνσταντινουπόλις, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη) καὶ Ῥωσσίας (Ὀδησσός), διὰ διαφορῶν κατὰ τὴν δυτικὴν Μεσόγειον θάλασσαν σταθμῶν (Γιβραλτάρ, Μελίτη, Μεσσήνη, Πάλερμον, Ἀγκών, Βενετία, Τεργέστη). Αἱ ἐταιρίαι ἐπιφυλάσσονται τοῦ δικαιώματος, ἵνα προσθέσωσιν εἰς τὸ δρομολόγιον των νέους ἐξωτερικοὺς λιμένας ἢ καὶ ἀραιρέσωσι ἐκ τῶν ἤδη σημειωθέντων.

Ἀπέναντι τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ πλεονεκτημάτων τινων τοῦ Κράτους, εἰς μεταφορὰν προσώπων καὶ πραγμάτων, χορηγεῖται εἰς τὰς ἐταιρίας ἀτέλεια ἀπὸ τῶν ὑγειο-

νομικῶν καὶ λιμενικῶν δικαιωμάτων (ἐκτὸς τῶν πρὸς κατασκευὴν καὶ συντήρησιν λιμένων, προκυμαιῶν, φάρων καὶ φανῶν), ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ διαμετακομιστικοῦ καὶ τελωνιακοῦ τῶν γαιανθράκων τῶν ἀναγκαίων πρὸς κατανάλωσιν ἐν τοῖς ἐταιρικοῖς πλοίοις, τὰ ὁποῖα κηρύττονται ἀκατάσχετα ἀπέναντι τῶν πιστωτῶν τῶν ἐταιριῶν καὶ ἀπαρεμπόδιστα ἀπέναντι τῆς ἐξουσίας. Οἱ δύο τελευταῖοι ὄροι φαίνονται τυπικὰ παρακολουθήματα, τὰ ὁποῖα, διότι διαβαίνουσιν ἀπαρτήρητα, δὲν ἔχουσι μικρὰν διὰ τοῦτο σημασίαν. Ἐννοῶ πὰ συμφέροντα τῆς ἀπροσκόπτου συγκοινωνίας· μήπως ὅμως εἶναι ταῦτα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ δικαιώματα τῆς πίστεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἀφαιρεῖται ἡ ἀγκυρα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, καὶ τῆς πολιτείας, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ μεγαλείτεροι δημόσιοι κίνδυνοι εἶναι ἀπέναντι τῆς συμβάσεως βωβοί;

Ὁ δὲ ΥΠΗ' νόμος παραχωρεῖ εἰς τὴν «Ἀνατολικὴν Ὑποβρύχιον Τηλεγραφικὴν Ἐταιρίαν» τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα νὰ κατασκευάσῃ 9 ὑποβρυχίους γραμμάς, ἐξ ὧν 5 μὲν ἐσωτερικὰς, Πειραιεύς—Σούνιον, Ζάκυνθος—Κέρκυρα, Πελοπόννησος—Ζάκυνθος, Ὑδρα καὶ Σπέτσαι, 4 δὲ ἐξωτερικὰς, Σύρος—Χίος, Ἑλλάς—Αἴγυπτος, Ἰταλία καὶ Αὐστρία. Μετὰ τὸν προσδιορισμὸν διαφορῶν κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας γραμμάς προθεσμῶν καὶ λοιπῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθέτησιν καὶ προηγουμένης συμβάσεως, λεπτομερειῶν, προσδιορίζεται τὸ ἐπὶ 20 λέξεων τηλεγραφικὸν τέλος ἀναλόγως τῶν ἀποστάσεων καὶ τῆς ἐμπορικῆς τῶν τοπικῶν ἀνταποκρίσεων σημασίας, ἐντὸς μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς δρ. 1, 2, 3 καὶ 4, ἐκτὸς δὲ τῆς Ἑλλάδος εἰς δρ. 3, 5, 6, 7 καὶ 8. Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς ἐπικυρουμένης ὑπὸ τοῦ νόμου συμβάσεως μαρτυρεῖται ἡ σπουδαία τῆς τηλεγραφικῆς βιομηχανίας τάσις πρὸς συγκέντρωσιν διὰ τῆς συγχωνεύσεως διαφορῶν ἐταιριῶν, ἐξ οὗ ἐπηρεάζεται τὸ εὖωνον τῆς τηλεγραφικῆς ἐν γένει ἐργασίας ἕνεκεν τοῦ περιορισμοῦ τοῦ κατ' αὐτὴν συναγωνισμοῦ.

Ὁ δὲ ΥΟΖ' νόμος εἶναι ἐξακολούθησις τῆς διὰ τοῦ νό-

μου τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1864 εἰσαχθείσης ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰδέας περὶ κτηματικῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀκριβείας λέξεων, ὤφειλεν ὁ νομοθέτης καὶ τοῦ 1864 καὶ τοῦ 1873 νὰ ὠνομάσῃ ἐπακίνητον μᾶλλον πίστιν (ἐν Γαλλίᾳ *Credit Foncier*), ἀφοῦ κτήματα μὲν εἶναι καὶ τὰ κινήτᾳ, ἢ προκειμένη δὲ ἰδέα πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ μόνων τῶν ἀκινήτων. Τὸ ἀτύχημα εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἰδέα, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα σπέρματα ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ εὐρείᾳ τοῦ Law διανοίᾳ, ἐναυάγησε παρ' ἡμῖν κατ' ἀμφοτέρας τὰς νομοθετικὰς ἐμφανίσεις τῆς. Ὁ σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν τῆξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ ὑποθηκικῶν δανείων ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς καμίνου, τὸ προῖόν τῆς ὁποίας, εἰς εὐστροφα τεμάχια χωριζόμενον, ὑπὸ τὸ ὄνομα κτηματογράφου ἢ κτηματικῆ ὁμολογία (ὀρθότερον δὲ ὑποθηκόγραφον, *Pfand—Briefe*), δύναται νὰ λειτουργήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ τραπεζικὸν γραμματίον. Ὅπως τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως τοῦ χαρτοφυλακίου τῶν ἐμπορικῶν ἰδίως συναλλαγμάτων καὶ ἔχει ἀσπίδα τὸ μεταλλικὸν τῆς τραπεζῆς ἀποταμίευμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ὑποθηκόγραφον τῆς ἐπακινήτου πίστεως στηρίζεται ἐπὶ τῶν ὑποθηκῶν, τὰς ὁποίας (δανειζούσα) ἢ τράπεζα του συγκεντρώνει ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ τῆς, καὶ ἔχει ὡς ἀσπίδα τὴν κανονικότητα τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς καὶ τῆς πληρωμῆς τῶν ὀφειλῶν αὐτῆς διὰ τοῦ μέσου τῆς χρηματιστικῆς μεσολαβήσεως ἰσχυροῦ ἐν κεφαλαίοις συνεταιρισμοῦ (ἰδ. ἐπὶ τοῦ ὅλου Οἰκ. Ἐπιθ. σελ. 82 καὶ ἐπ. 402 καὶ ἐπ.).

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ θέλει βεβαίως ἀντλήσει δυσυπολόγιστον ἐν τῷ μέλλοντι δύναμιν ἐκ τοῦ πιστωτικοῦ τούτου μοχλοῦ, ἅμα ὡς τετῆ οὗτος εἰς Ἀρχιμηδεῖους ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ χεῖρας. Οὐδὲν ὀλιγώτερον, πρόκειται οἱ βῶλοι, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀγρῶν νὰ συναγωνισθῶσι διὰ μέσου τοῦ ὑποθηκογράφου πρὸς τὰ δραστηριώτατα τῶν πιστωτικῶν ὀργάνων καὶ νὰ μεταβιβάσῃ οὕτως ἢ ἀγαθοεργὸς τῆς πίστεως ἐπιρροή μέχρι τῶν μᾶλλον ἐγκαταλελειμμένων κοι-

νοτήτων. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι πάντοτε προϋποθέσεις τινες κοινωνικαί, τῶν ὁποίων οὐδεὶς εἶναι κύριος. Καὶ τὰ πράγματα εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀνώτερα τῶν προσώπων, ὥστε πάντως ἀπαιτεῖται τυχηρὰ διὰ τὰς ὠραιότερας πολλακίς ἰδέας ἐμφανίσεις.

Τοιαύτη ὡς ἐν διαγράμματι ἡ ἐργασία τῆς ἡμετέρας Βουλῆς κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ 1873. Ἐὰν τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ 1872 ἐψήφισε πενταπλασίους σχεδὸν νόμους τοῦ γενικοῦ συμφέροντος (98), ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι τινες, ὑπερφάνειαν ἐμπνέοντες εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν, καθὼς π. χ. οἱ περὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς, τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς προστασίας τῆς ζωῆς τῶν παιδῶν, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ κοινοβουλευτικὸς παρ' ἡμῖν βίος δὲν εἰσῆλθεν ἔτι εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ὁδὸν, καὶ ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἐσχηματίσθη ἔτι ἡ ὁμὰς ἐκείνη τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, ἧτις διὰ τῆς ἀποφασιστικῆς συνεργασίας τῆς δίδει τὸν τόνον εἰς τὰ Κυβερνητικὰ τῶν ἐλευθέρων λαῶν πράγματα.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀκριβῶς οἰκονομικὴν ἔποψιν τῶν κατασκευασμάτων τῆς τελευταίας βουλευτικῆς ἡμῶν περιόδου, ἀνεξαρτήτως τῶν γενικῶν τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς περιστάσεων, αἵτινες λαμβάνουσιν ὁσημέραι διεθνή χαρακτῆρα, εἰς τὰς ὁποίας κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ δραστηριότης τῶν κεφαλαίων καὶ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν συνδυασμὸν καὶ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἢ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ὑποθέτει ὅρους, οἵτινες διὰ βαθείας μόνον μελέτης καὶ μακρᾶς χειρὸς θεμελιούνται. Εἶναι δὲ πλάνη ἀσύγνωστος διὰ τὸν νομίζοντα, ὅτι ἀρκεῖ ὀλίγη μελάνη ἐπὶ χάρτου λευκοῦ, ἵνα ἐκτελεσθῶσι τὰ πρακτικώτερα τῶν νεωτέρων κεφαλαίων ἐπινοήματα. Ἐπὶ τῆς χερσαίας π. χ. συγκοινωνίας ὅ,τι θὰ ἀπήτων ἀπὸ πᾶσαν διοίκησιν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἦτο πρὸ παντὸς ἡ τοπολογικὴ τῆς χώρας μελέτη. Καὶ ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν τὸ μηχανικὸν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν σῶμα γνωρίζῃ τὴν Ἑλλάδα,

ὅσον οἱ ὑπαξιωματικοὶ τῆς Πρωσσίας πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1870 τὴν Ἀλσατιαν καὶ τὴν Λωραίνην. Ἐάν ἡ προκαταρκτικὴ τῆς χώρας γνῶσις ἐξησφαλίζετο τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τὰς διαφόρους τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ὀψεις, θὰ ἦτο ἡ μεγαλειτέρα ἐπιχορήγησις εἰς πᾶσαν τῶν διεθνῶν κεφαλαίων ἐν τῷ ἡμετέρῳ τόπῳ ἀποτελεσματικὴν τῆς φύσεως καλλιέργειαν.

Καὶ ἐν τούτοις ἐκ πόσων ἔτι ὄρων ἐξαρτᾶται τὸ ὀριστικὸν τοῦ τόπου μέλλον! Ἴνα δὲ ἀφήσω τοὺς λοιποὺς, εἰς ποίαν σελίδα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως πρέπει νὰ γραφῆ ὁ κυριώτατος πάντων, ἡ ἁρμονία ἤτοι τῆς πολιτικῆς ἡμῶν μηχανῆς; Πρέπει νὰ μᾶς τὸ εἴπωσιν ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι στερεοῦνται ἐν αὐτῇ μόνον καὶ μόνον διότι θέτουσι χεῖρα βέβηλον ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν, μὴ βλέποντες τὴν ὑποκαίουσαν κάμινον, ἐν ἣ ἐτάκχσαν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀπ' αἰῶνος τὰ ἰσχυρότατα τῶν δεσμῶν καὶ αἱ ἐπιτηδειότατα τῶν παγίδων.

Ὅταν ἀκόμη συζητῆται παρ' ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος, δὲν ὑπάρχει ἰκανὸς καὶ ἀσφαλῆς ὀρίζων διὰ τὸ εὐρὺ τῶν ἐπιχειρήσεων πνεῦμα. Ἴδου τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ.

Ἐχω ὑπ' ὄψιν τὴν κατὰ τὸ 1873 ἐργασίαν τριῶν ἐν Ἀθήναις Τραπεζῶν, τῆς Ἐθνικῆς, τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς, καὶ τῆς Βιομηχανικῆς Πίσσεως. Διὰ μὲν τὴν πρώτην πρόκειται περὶ τοῦ 32^{ου} ἔτους, διὰ δὲ τὰς ἐτέρας περὶ τοῦ 1^{ου} ἔτους τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἐνῶ ἡ μὲν εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, αἱ λοιπαὶ δίδουσι ἰκανὰ σημεῖα εὐρώστου νεότητος. Καλῶς ἔρχονται λοιπὸν εἰς τὸ οἰκονομικὸν στάδιον καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι ἀγωνισταί.

Ἐθνικὴ Τράπεζα. — Ὁ ἰσολογισμὸς αὐτῆς κλείεται κατὰ μὲν τὴν 30 Ἰουνίου διὰ δρ. 82 682 477, κατὰ δὲ τὴν 31 Δεκεμβρίου διὰ δρ. 89 464 496. Τὸ μεταλλικὸν αὐτῆς, ἀπὸ δρ. 14 474 073 (12 993 230 ἐν Ἑλλάδι καὶ 1 480 843 ἐκτὸς αὐτῆς) κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, ἀναβαίνει εἰς δρ. 20 562 073 (16 460 444 ἐν Ἑλλάδι καὶ 4 102 242 ἐκτὸς αὐτῆς) κατὰ τὴν δευτέραν. Ἐν τούτοις τὸ εἰς προεξοφλήσεις συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων χαρτοφυλάκιον αὐτῆς, κυρία πάντοτε βᾶσις τῶν ἐκδιδόντων τραπεζικὰ γραμμάτια πιστωτικῶν καταστημάτων, παριστᾷ σπουδαίαν ἐλάττωσιν κατὰ δρ. 1 868 036 (16 633 269 τῇ 30 Ἰουνίου καὶ 14 465 233 τῇ 31 Δεκεμβρίου), εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ μεταλλικὸν ἀνεβιβάσθη κατὰ δραχ. 6 088 583 καὶ ἡ ἐν γένει τῶν τραπεζικῶν γραμματίων κυκλοφορία ἀπὸ 31 802 266 δρ. κατὰ τὴν 30 Ἰουνίου ἔφθασεν εἰς 37 386 664 κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, διότι δυοῖν θάτερον, ἢ αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἠλαττώθησαν κατὰ ποσὸν ἢ ποῖον, ἢ τὸ τραπεζικὸν κατάστημα μετέστρεψεν, ἐξ ἐτέρων σκέψεων ἢ κατὰ συνέπειαν συναγωνισμοῦ, τὸν κύριον αὐτοῦ προορισμὸν ἀπὸ ἐμπορικῶν εἰς ἄλλας χρηματικὰς τοποθετήσεις.

Μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔχει ἐκ τοῦ συμπληρωτικῶν ὀργανισμοῦ αὐτῆς στενάς σχέσεις πρὸς τὴν ἐπακίνητον πίστιν καὶ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρόν. Ἄλλ' ἐνῶ αἱ πρὸς τὸν τελευταῖον παριστῶσιν ἐλάττωσιν κατὰ δρ. 1 345 867 (17 664 302 τῇ 30 Ἰουνίου καὶ 16 345 435 τῇ 31 Δεκεμβρίου), τὸ κύριον τῆς ὁποίας ἀνάγεται εἰς τὰ δάνεια τῶν 6 καὶ 28 ἑκατομ. δρ. καὶ τῶν 9 καὶ 4 ἑκατομ. φρ. (9 598 290 πρὸς 8 673 540), ἀφ' ἐτέρου αἱ πρὸς τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν σχέσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀποβαίνουσιν ὁσημέραι ζωηρότεραι. Ἀπὸ 3 835 047 δρ. κατὰ τὸ 1853 καὶ 14 609 408 τῷ 1863, ἀνεβιβάσθησαν τῷ 1873 εἰς δρ. 30 140 864, ἐξ ὧν 24 037 723 ἐπὶ ὑποθήκῃ (δάνεια 5ετῆ, χρεωλυτικὰ καὶ ἀνοι-

κτοί λισμοί) και 6 073 138 εις γεωργοκτηματίας επί προσωπική ἐγγυήσει. Ἡ ὁδὸς αὕτη τῶν τραπεζικῶν κεφαλαίων ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δευτέρας ἑξαμηνίας τοῦ 1873 μαρτυρεῖ κίνησιν ἐπαισθητοτέραν πάσης ἄλλης, διότι ἀπὸ δρ. 3 794 708 συνεκέντρωσε κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 6 073 138, ἤτοι ἐπὶ πλέον 1 278 430 δρ. Βεβαίως οὐδὲν εὐαρεστότερον τῆς ὅσον ἔνεστι εὐρυτέρας κοινωνίας μεταξὺ τοῦ κεφαλαιούχου ἄσπεος καὶ τῆς γεωργικῆς ἐξοχῆς· ὑποθέτω δὲ ὅτι καὶ ἡ δοκιμὴ τῶν προσωπικῶν τῆς τελευταίας ἐγγυήσεων εἶναι κατ' εὐχὴν ἀσφαλῆς. Ἐν τούτοις ὑπολείπεται ὁ κύριος τῆς τραπεζικῆς κυκλοφορίας μηχανισμός. Καὶ δὲν γνωρίζω μείζονα κατ' αὐτὸν κίνδυνον ἐν δεδωμένῃ περιστάσει παρά τὴν διασκόρπισιν τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀπὸ τῆς παλάμης τοῦ κερδῶφου Ἑρμοῦ εἰς τὰς ἀφελεῖς ἅμα καὶ δυσκινήτους χεῖρας τῶν ἀπλοϊκῶν ὑπαίθρων.

Ἡ ἀξία τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἀναφαίνεται ἰδιαίτερος ἐν τῇ προσόδῳ τοῦ εἰς σύντομον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ζήτησιν ἀπαιτητοῦ παθητικοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, Ἀπὸ τοῦ 1853 ὅτε ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων τῆς ἀνεπιβάσθη εἰς 2 557 560 δρ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1863 ὅτε ἐφθασε τὰ 16 369 000, ἡ κυκλοφορία αὕτη κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 ὑψώθη εἰς 37 386 664 ἤτοι εἰς τὸ ὑπερδιπλάσιον τῆς προηγουμένης δεκαετίας καὶ τὸ δεκαπενταπλάσιον τῆς πρὸ ταύτης. Κατόπιν ἔρχονται αἱ παντὸς εἶδους παρά τῇ Τραπεζῇ καταθέσεις, αἵτινες ἀπὸ δρ. 2 171 947 κατὰ τὸ 1853 καὶ 9 549 270 κατὰ τὸ 1863 ἀναβιβάζονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 εἰς δρ. 24 158 289, ἐξ ὧν 2 878 466 εἶναι ἐπιστρεπταὶ ἀτόκως ἅμα τῇ ζήτησει, 471 415 ἀνήκουσιν εἰς τὸ ταμειυτήριον, 2 435 030 εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, 2 074 904 εἶναι κατατεθειμένα ἐπὶ ἐπιστροφῇ εἰς προθεσμίας 1—6 μηνῶν, αἱ δὲ ὑπόλοιποι 16 298 412 δρ. ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ὁμολογιούχους τῆς Τραπεζῆς δανειστάς.

Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. — Ὁ ἰσολο-

γισμὸς αὐτῆς κλείεται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 διὰ δρ. 16 511 207, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ κατοικεῖ ἐντὸς τοῦ ἐκ δρ. 14 000 000 ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐξ οὗ 4 328 705 δρ. μένουσιν ἔτε ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μετόχων. Αἱ προεξοφλήσεις τῆς Τραπεζῆς ταύτης ἀνέρχονται εἰς δρ. 4 471 099, τὰ ἐπὶ ἐνεχυριάσει τίτλων δάνεια τῆς εἰς δρ. 1 892 777 καὶ ἐπ' ἀνοικτῶ λισμῶ εἰς δρ. 1 328 060, τὰ πρὸς τὸ δημόσιον εἰς δρ. 1 147 324, τὰ πρὸς δῆμους καὶ ἐπὶ ναυτικῶν χορηγημάτων εἰς δρ. 1 973 578. Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 ὑπῆρχον ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐταιρίας εἰς μετρητὰ δρ. 629 006 καὶ ὠφείλοντο παρ' αὐτῆς εἰς ἀτόκους μὲν καταθέσεις δρ. 485 527, εἰς ἐντόκους δὲ δρ. 980 233.

Ἐπὶ τοῦ ὄλου ἡ γλῶσσα τῶν ἀριθμῶν κέκτηται ἰδιαίτεραν σημασίαν. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα διὰ μετοχικοῦ κεφαλαίου (σὺν ἀποθεματικῶ τακτικῶ καὶ ἐκτάκτῳ) δρ. 24 649 059 καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ προνομίου χορηγουμένου αὐτῇ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἐτέρου κεφαλαίου ἐκ δρ. 37 386 664 (ἐξ οὗ ἀφαιρετέον 13 421 840 νόμιμον μεταλλικὸν ἀποταμίευμα), τὸ ὄλον δρ. 48 583 943, περιέλαβεν ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 δρ. 68 602 423, ἀφ' ἐτέρου ἡ Γεν. Πιστωτικὴ Τράπεζα διὰ κεφαλαίου δρ. 9 674 295 περιέλαβε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς δρ. 12 482 502. Ἡ ἀναλογία εἰς ἑκατομύρια 48 : 62 καὶ 9 : 12. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐπιχειρηματικὴ δύναμις πᾶρά μὲν τῇ Γεν. Πιστωτικῇ ὑπερέβη τὸ κεφάλαιον κατὰ τὸ τρίτον, παρά δὲ τῇ Ἑθνικῇ ἀπελείπετο κατὰ 2 ἑκατομ. τῆς τοιαύτης ἐντάσεως.

Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως. — Ὁ κύριος σκοπὸς αὐτῆς ἀποβλέπει εἰς ἐπιχειρήσεις τῆς μεγάλης βιομηχανίας (σιδηροδρομικὰς, ἀποξηράνσεις λιμναζόντων τόπων κ. τ. τ.), εἰς διαπραγματεύσεις δανείων τοῦ κράτους καὶ τῶν δῆμων, εἰς ἐνοικιάσεις φόρων, εἰς ἐμπορικὰς πράξεις διὰ λισμὸν τρίτων καὶ ἐν γένει εἰς τραπεζικὰς ἐργασίας, αἵτινες δίδουσιν οὕτω πᾶσαν ἐπιθυμητὴν εὐρύτητα

εις τὸν κύκλον τοῦ καθιδρύματος. Ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐξαρτάται ἐκ τοῦ εἰς 25 000 000 φράγκων ἀναβιβαζομένου ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνεκεν ἐλλείψεως ἐργασιῶν ἐπραγματοποιήθη μέχρι τοῦδε κατὰ μόνον 2 520 000.

Ἡ κίνησις τοῦ κεφαλαίου τούτου κλείεται ἐν τῷ ἰσολογισμῷ τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου εἰς τὸ ποσὸν φρ. 2 635 000, ἐξ ὧν 1 022 936 εἰς ἐξωτερικὰς τραπέζας (Anglo Foreign Bank, Crédit Ind. d' Orient καὶ Société generale d' Alexandrie), 954 744 εἰς δάνεια (πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν καὶ ἐπὶ ἐνεχύρω πρὸς ἰδιώτας), 645 054 εἰς ἐξωτερικὰ συναλλάγματα καὶ 46 606 εἰς προεξοφλήσεις.

Τραπεζικὰ κέρδη. — Ἡ ἐποψις τῶν μερισμάτων ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν περιλαμβάνει τὸ πρακτικώτερον μέρος τῆς χρηματιστικῆς. Οὕτω καθ' ἅπαν τὸ ἔτος ἢ μὲν Ἑθνικὴ Τράπεζα ἐχορήγησεν ὄρ. 226 $\frac{1}{2}$ πρὸς πᾶσαν αὐτῆς μετοχὴν, ὥστε ἐπὶ τῆς ἀγοραίας ἀξίας ταύτης (2 900 — 3 χιλ. ὄρ.) τὸ μέρος τοῦτο ἀναλογεῖ πρὸς ἐνιαύσιον τόκον 7 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\%$ περίπου· ἢ δὲ Γεν. Πιστωτικὴ διένειμε ὄρ. 10 $\frac{3}{10}$ πρὸς ἐκάστην τῶν μετοχῶν τῆς, ὥστε ἐπὶ τῆς νῦν ἀγοραίας ἀξίας αὐτῶν τὸ μέρος τῆς ἀναλογεῖ πρὸς 8 $\frac{1}{2}$ περίπου τοῖς $\%$ ἐνιαύσιον τόκον· ἢ δὲ Βιομηχανικὴ, δίδουσα πρὸς ἐκάστην μετοχὴν τῆς φρ. 4 $\frac{3}{4}$, παρέχει τόκον ἐπὶ τῆς νῦν ἀξίας τῶν μετοχῶν τῆς 4 περίπου τοῖς $\%$ διὰ χρονικὸν διάστημα ἑλαττον τῶν ἐξ μηνῶν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦτέστι τῶν ἐργασιῶν τῆς.

ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Ὅσοι διαχωρίζουσι τὴν ἰδέαν τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐν γάμῳ ζωῆς αὐτῆς, ἀνοίγουσιν βαθύτερον τὸν λάκκον τῆς ὑποδουλοσύνης τῆς. Με-

ταφέρουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐταιρίας τοῦ βίου (οἰκογένεια), ἐταιρίας ἐν ἀγάπῃ καὶ συμφέροντι, ἐν ἡδονῇ καὶ λύπῃ, ἐν εὐτυχίᾳ καὶ δυστυχίᾳ, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἰσχυροτέρου, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὁποῖου ἡ γυνὴ διέτελεσεν ἐν τοῖς δεινότεροις χρόνοις τῆς ὑπάρξεως τῆς ὡς ἀντικείμενον μᾶλλον ἀποκτήσεως ἢ ὡς ὑποκείμενον ἀπαργράπτων δικαίων. Ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ χειραφετηθῇ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ γάμου, τετέλεσται δι' αὐτὴν! Ἔσεται αἰωνίως ἕρμαιον κυρίου ἢ ἑραστοῦ, βίας ἢ ἀπάτης, τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνδρῶν ἢ τοῦ κοινοῦ τῶν γυναικῶν, αἰτινες κατὰ τὸν μῦθον τῆς ἀνευ οὐραῶ ἀλώπεκος θὰ σπύσσωσι πρῶται νὰ διασχίσωσι τὸν ψευδῆ πέπλον ἐλευθερίας ὑπόπτου ἢ ἐπικινδύνου.

Δύναται νὰ ἔλθῃ ἐποχὴ (μετὰ καλονικόν τινα ἡλικίας προσδιορισμὸν) συμμετοχῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὰ τῆς πολιτείας· δύναται ἐπιστημονικῶς καὶ τεχνικῶς νὰ ἀτενίσῃ τὸ πνεῦμα τῆς εἰς ὀρίζοντας, οἷτινες πρότερον ἐθεωροῦντο ὡς μόνον ἀνδρικοί· δύναται καὶ αἱ γυναῖκες τῆς πόλεως νὰ κινήσωσι τὰ ὄργανα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ὅπως αἱ γυναῖκες τῆς Ἀρκαδίας τὰ ἄροτρα τῆς ἐξοχῆς· ἔσεται ὅμως φοβερός κοινωνικὸς κλονισμὸς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θεωρηθῇ ὡς ὑπερτάτη τελειότης ἢ μετατροπὴ τοῦ γυναικείου πληθυσμοῦ ἀπὸ τῆς συζυγικῆς οἰκίας εἰς τὴν ἀτομικὴν τῆς νεάνιδος τοῦ δρόμου ἀνεξαρτησίαν. Βεβαίως ἡ ἀγορὰ δὲν εἶναι πλέον ἀποκλειστικὸν τῶν ἀνδρῶν προνόμιον. Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ δοθῇ εἰσιτήριον καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας, ἔχει πολλοὺς λόγους ἢ ἐπιστήμη, ἵνα ζητῇ ἐπ' αὐτοῦ τὴν σφραγίδα τῆς οἰκογενείας.

Ἴνα ὑποστηρίξῃ τις ὅτι ἀπαιτεῖται ἀγαμία εἰς τὴν γυναικᾶ, ὅπως ἀναπτύξῃ τὰς πνευματικὰς καὶ τεχνικὰς αὐτῆς δυνάμεις, πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι περισσότερα πρόοδος κατοικεῖ ἐν τῷ κελλίῳ τοῦ μοναχοῦ ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ οἰκογενειάρχου. Τοιαύτη ἰδέα ἔπρεπε νὰ ἐκτείνῃ εἰς ὑπερβολὴν τὰ ὄρια τοῦ μοναστηρίου· ἐνῶ δὲ καταδικάζει ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν σέβεται

τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐποίησεν ἄρσεν καὶ θήλυ πρὸς τελείωσιν ἀμφοτέρων.

Τῷ ὄντι ἐὰν ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἢ συνεργασία ἀποτελῇ τὴν εὐτυχεστέραν τῶν κατὰ μέρος δυνάμεων ἀνάπτυξιν, ὁ γάμος ἔχει εἰς ὑπατον βαθμὸν τὴν ἀξίαν ταύτην. Πόση δόσις γλυκύτητος εἰς τὰς ἰδέας, εἰς τὰ αἰσθήματα εἰσάγεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τῆς βαθμιαίας ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροῆς τῆς συζύγου, καὶ ὀπόση βοήθεια εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων ταύτης δι' ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὅποια ἢ διὰ τῶν αἰώνων ἐλευθέρᾳ τοῦ ἀνδρικοῦ γένους πρακτικῇ παρὰ τούτῳ συνεκέντρωσεν! Ὁ γενικὸς οὗτος κανὼν δὲν ἐμποδίζει πολυαριθμούς ἐξαιρέσεις. Διότι εἶδον γυναῖκας ὑπερτερούσας τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν εἰς τὸ πνεῦμα, καθὼς καὶ ἀνδρας δυναμένους νὰ δώσωσι μαθήματα γλυκύτητος πρὸς τὰς ἑαυτῶν συντρόφους. Ὁμιλῶ περὶ τῆς κατὰ μέσο ἄληθείας, ἣτις ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἐκτείνηται ἀντιστρόφως καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἐξαιρέσεων, εἰς τρόπον ὥστε νομίζω ὅτι ὁ ἐν λόγῳ συνεταιρισμὸς ἔχει στερεὰς ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν βάσεις.

Ἡ θεμελιώδης φύσις τῆς ἀνωτέρω ἀρχικῆς, οὕτως εἰπεῖν, μεταξὺ ἀνδρογύνου συνεργασίας ἔχει τὸ πλεονέκτημα, ὅτι δίδει τὸν τόνον εἰς τὴν ὅλην βιωτικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐνῶ δὲ στοιχειώδης εἶναι ἡ ἁρμονία τῆς ἐκτὸς τῆς οἰκίας ἀποστολῆς τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐντὸς αὐτῆς λειτουργίας τῆς γυναικὸς, δύνανται κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν κοινωνικῶν καταστάσεων ἀμφοτέροι οἱ σύζυγοι νὰ ἐργάζωνται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς οἰκίας, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαταραχθῇ ἡ φυσικὴ ἁρμονία. Ὅταν ὁ Ναπολέων Α' ἔλεγε «τὰ ἀπλута φορέματα καθαρίζει ἡ οἰκογένεια», δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἡ πλυντικὴ δύναται νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα βιομηχανία. Τοιοῦτοτρόπως δὲν γνωρίζω ὠραιότερον κατώρθωμα διὰ τὴν οικονομικὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἢ τὴν τελειοποίησιν τῆς μεγάλης ἐν τῷ ἀγροτικῷ βίῳ ἀρχῆς, καθ' ἣν οἱ μὲν ἀκμαῖοι τῆς οἰκογενείας (ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἀδιάφορον) καλλιεργοῦσιν ὁμοῦ τὴν γῆν, οἱ δὲ ἀπόμαχοι τῆς οἰκογενείας

ἐπιμελοῦνται τοῦ φυτωρίου αὐτῆς κατ' οἶκον. Ἡ δὲ διαίρεσις καὶ ἡ ἔνωσις τῶν ἔργων κατὰ χρόνον καὶ τόπον ἔλαβε τοιαύτην ἐπίδοσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ οἰκονομίᾳ τῶν ἐθνῶν, ὥστε δύνανται δύο σύζυγοι, ἐπιστήμονες ἢ τεχνίται, νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τέχνης καὶ συγχρόνως νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς οἰκογενείας ναφί. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, οἵτινες, διότι π. χ. εἶναι ὑποδηματοποιοὶ ἢ καθηγηταί, βιομήχανοι ἢ ἔμποροι, λησμονοῦσιν, ὅτι εἶναι γείτονες καὶ πολῖται· διότι δὲ προμηθεύουσι παχεῖς κλήρους εἰς τοὺς ἀπογόνους των, δὲν εὐρίσκουσι τὸν καιρὸν νὰ ζήσωσι καὶ νὰ παίξωσι μετ' αὐτῶν!

Μεταξὺ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς κοινωνικῆς τοῦ ἀνδρογύνου ἐργασίας ὅλαι αἱ προτιμήσεις ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἢ σχετικῆς ἐπιστήμης ἢ τέχνης σύμπραξιν. Δὲν ἔφερον εἰς μάτην τὸ παράδειγμα τῆς στενῆς ἐνώσεως τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἔργων τῆς γεωργικῆς οἰκογενείας. Διὰ τί νὰ μὴ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς; Οὕτως ἐπὶ τῆς πνευματικῆς βιομηχανίας ὀφείλομεν εἰς τὰ τελευταῖον ἐκδοθέντα ἀπομνημονεύματα τοῦ John Stuart Mill κλασικὸν τῇ ἀληθείᾳ μάθημα, ἀνήκον ἐξόχως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ ἐκ τοῦ κατ' αὐτὴν μεγάλου τούτου ὀνόματος τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, περὶ ὃ ἰδιαιτέρως ἐστράφη. Δὲν ἠξέυρω ἂν μὲ ἀναγινώσκωσι γυναῖκες. Ὅσοι ὅμως σύζυγοι ρίψωσι τὸ ὄμμα ἐπὶ τῶν στίχων τούτων, ἂς ἀναγνώσωσιν αὐτοὺς δις.

«Ὅταν μεταξὺ δύο προσώπων ὑπάρχῃ ἐντελής κοινωνία ἰδεῶν καὶ σκέψεων, ὅταν πάντα, ὅσα ἐνδιαφέρουσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, συζητῶνται μεταξὺ αὐτῶν καθ' ἐκάστην καὶ διερευνῶνται μετὰ μεγαλειτέρας βαθύτητος παρὰ τὴν ἐν χεῖρσι μεταξὺ συγγραφῶν, γραφόντων διὰ τὸ κοινὸν τῶν ἀναγνοστών, ὅταν ἀναχωρῶσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ φθάνωσιν εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα δι' ὁδῶν, τὰς ὁποίας ὁμοῦ διατρέχουσιν, ὀλίγον ἐνδιαφέρει διὰ τὸ ζήτημα τῆς πρωτοτυπίας, ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων προσώπων κρατεῖ τὸν κάλαμον. Ἴσως δὲ ὁ λαβὼν τὸ ὀλιγώτερον μέρος εἰς τὴν σύνθεσιν ἔλαβε τὸ περισσύτερον εἰς τὴν ἰδέαν. Τὰ ἐκ τοιαύτης συνεργασίας παραγόμενα συγγράμματα εἶναι προϊόν ἀμφοτέρων ὁμοῦ, καὶ

πολλάκις εἶναι δύσκολον, διακρίνων τις τὸ ἴδιον ἐκάστου μέρος, νὰ εἶπῃ «τοῦτο εἶναι τοῦ μὲν καὶ τοῦτο τοῦ δέ.» Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς λοιπὸν ταύτης ἐπόψεως δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τὰ συγγράμματά μου τόσον ἔργα τῆς γυναικὸς μου ὅσον καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ. Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ἐπιρροῆς, ἣν τὸ πνεῦμα τῆς ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου, εἰς αὐτὴν ὀφείλονται αἱ σημαντικώτεραι ἰδέαι τῶν ἔργων μου, ὅσαι ἐπὶ ἐννεύγον γονιμότερα καὶ μεγαλειότερα ἀποτελέσματα καὶ ὅσαι συνετέλεσαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἔργων τούτων. Αἱ ἰδέαι αὗται ἦσαν ἀπόρροια τοῦ πνεύματος τῆς καὶ δωρεὰ ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, τὴν ὁποίαν ἰδιοποιούμην συσσωματῶν ἐν τῷ ὁργανισμῷ τῶν ἐμῶν ἰδεῶν. Κατὰ τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ βίου μου ὡς συγγραφέως κατεῖχον ἀπέναντι αὐτῆς τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐνόμισα ὡς τὸ ὠφελιμώτερον καὶ τὸ ὁποῖον ἠδυνάμην νὰ καθέξω ἐν τῇ διανοητικῇ σφαίρᾳ, ἥτοι τὸ τοῦ διερμηνέως συγγραφέων πρωτοτύπων καὶ τὸ τοῦ μεσίτου μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν συγγραμμάτων μου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ σύζυγός μου κατὰ πολὺ συνειργάσθη, ὑπῆρξε τὸ «περὶ τῶν Ἀρχῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.» Τὸ κεφάλαιον, ὅπερ ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐπιρροὴν μεγαλειότεραν ἢ ὅλον τὸ ἐπιλοιπον τοῦ βιβλίου, τὸ πραγματευόμενον ἦτο «περὶ τοῦ πιθανοῦ μέλλοντος τῶν ἐργατικῶν τάξεων», ὀφείλεται ὀλόκληρον εἰς ἐκείνην. Ἐπειδὴ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου σχεδίῳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ὑπῆρξε, μοὶ παρέστηκε πόσον ἦτον ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ἐν κεφάλαιον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ πόσον τὸ ἔργον ἦλ ἐμμενεν ἀτελὲς ἄνευ αὐτοῦ ὑπῆρξεν οὕτως αἰτία νὰ τὸ γράψω. Τὸ μείζον μέρος τοῦ κεφαλαίου τούτου, ἡ ἐκθεσις καὶ ἡ συζήτησις τῶν δύο ἀντιθέτων θεωριῶν περὶ τῆς ἰδιαίτερας καταστάσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀντιγραφή τῶν ἰδεῶν τῆς καὶ μάλιστα ἐν πολλοῖς ὅπως αὗται μοὶ διετυποῦντο ἐκ τοῦ στόματός τῆς. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν ἔμαθον παρ' αὐτῆς τὸ καθαρῶς θεωρητικὸν μέρος τῆς Πολιτικῆς μου Οἰκονομίας, ἐν τούτοις εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς πρὸ πάντων χρεωστέῃ τὸ βιβλίον μου τὸ γενικὸν ὕφος, ὅπερ, διακρίνον αὐτὸ ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν περὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας πραγματειῶν καὶ ἐλκύνον τοὺς ὁποίους αἱ ἄλλαι ἀπεδίωκον ἀναγνώστας, κατέστησεν αὐτὸ τόσον ὠφελίμων. Ἡ κυρία βᾶσις ὀφείλεται εἰς τὴν καταλλήλως χαραχθεῖσαν γραμμὴν μεταξὺ ἀφ' ἐνὸς τῶν νόμων τῆς παραγωγῆς (τοῦ πλούτου), οἱ ὁποῖοι εἶναι πράγματι νόμοι τῆς φύ-

σεως καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν τρόπων τῆς διανομῆς (τοῦ πλούτου), οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τινος ἐπόψεως ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως.

Οἱ πλεῖστοι οἰκονομολόγοι συγγέουσιν τὰς δύο ταύτας τάξεις τῶν νόμων ὑπὸ τὸ ὄνομα «οἰκονομικοὶ νόμοι», νομίζοντες ὅτι οὐδεμία ἀνθρωπίνη προσπάθεια δύναται νὰ καταργήσῃ ἢ τροποποιήσῃ αὐτούς. Ἀποδίδουσιν οὕτω τὴν αὐτὴν ἀναγκαιότητα εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους, οἵτινες ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἀμετακινήτων ὄρων τῆς ἐπιγείου ἡμῶν υπάρξεως, καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες, συνέπεια ὄντες κοινωνικῶν τινῶν συναρμολογήσεων, δὲν ἐκτείνονται πέραν τούτων. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν διαφόρων θεσμῶν ἢ συνθηγιῶν τὰ ἡμερομίσθια, τὰ κέρδη τῶν κεφαλαίων καὶ αἱ πρόσδοι τῶν γαιῶν θέλουσιν βεβαίως προσδιορισθῆ κατὰ ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας οἱ οἰκονομολόγοι ἐκλαμβάνουσιν ὡς τινὰ εἰμαρμένην, καθ' ἧς οὐδὲν μέσον ἀνθρώπινον ὑπάρχει. Ἐν ταῖς «Ἀρχαῖς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας», ἐπροσπάθησα, ὅσον καὶ οἱ προκατόχοί μου, τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐνεργείας τῶν αἰτιῶν τούτων, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὄρων τοὺς ὁποίους αὗται ὑποθέτουσιν ἐν τούτοις τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ δὲν θεωρεῖ τοὺς ὄρους τούτους ὡς τελειωτικούς· παριστῶ δ' ἐν αὐτῷ τὰς γενικὰς οἰκονομικὰς ἰδέας, τὰς ἐξαρτωμένας οὐχὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς φύσεως ἀλλ' ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας, ὡς προσωρινὰς καὶ δυναμένας σπουδαίως νὰ τροποποιηθῶσι διὰ τῆς περαιτέρω κοινωνικῆς προόδου.

Ἡ ἐποψὶς αὕτη τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας μοὶ ἤρχετο μὲν ἐν μέρει ἐκ τῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας ἐγέννησαν ἐν ἐμοὶ τὰ δόγματα τῶν Σαινσιμονιστῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ὅμως τῆς γυναικὸς μου κατέστη ἡ ζωογόνος ἐκείνη πνοή, ἥτις ἐμπνέει ἅπαν τὸ βιβλίον μου. Τὸ παράδειγμα τοῦτο δίδει ἐντελῆ ἰδέαν περὶ τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐν τῇ συνθέσει τῶν συγγραμμάτων μου ἀποστολῆς τῆς συζύγου μου. Γενικῶς δὲ ὅ,τι εἶναι ἀφηρημένον καὶ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν εἶναι ἰδικόν μου, τὸ δὲ ἀληθῶς ἀνθρώπινον στοιχεῖον ἀνήκει εἰς αὐτήν. Εἰς πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου προόδου ἤμην μαθητὴς αὐτῆς, εἰς τὴν ἰδίαν ὀφείλων συνάμα τὴν τόλμην τῶν θεωρημάτων μου καὶ τὴν περίσκεψιν τῶν κρίσεών μου ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πρακτικῆς. Τῷ ὄντι εἶχε πλεῖστον ἐμοῦ θάρρος καὶ εὐρυτέρας ἰδέας, εἰς τὰς ὁποίας κατέφευγον, ὡσάκις ἐπρόκειτο νὰ φαντασθῶ ἐκ προκαταβολῆς μέλλουσάν τινὰ τάξιν πραγμάτων, ἐν ᾗ δὲν εἶναι πλέον

ἐφαρμόσιμος μέγας ἀριθμὸς τῶν περιορισμένων ἐκείνων γενικῶν θεωριῶν, τὰς ὁποίας συγχέομεν μετὰ τῶν ἀληθῶς καθολικῶν ἀρχῶν.

Τοιουτοτρόπως τὰ μέρη ἐκείνα τῶν συγγραμμάτων μου, πρὸ πάντων ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ, τὰ ἐρευνῶντα τὰς πιθανὰς τοῦ μέλλοντος θεσμοθεσίας, τὰς ὁποίας οἱ οἰκονομολόγοι ζωηρῶς ἀπέκρουσαν, ἐν ᾧ χρόνῳ οἱ κοινωνιολόγοι μετ' ἐπιμονῆς τὰς ἐθεβαίουν, δὲν θὰ εὑρισκον ἄνευ τῆς γυναικὸς μου θέσει ἐν τῷ βιβλίῳ μου, ἢ θὰ ἐνεφανίζοντο δειλαὶ καὶ ἀμαυραί. Ἄλλ' ἐνῶ μὲ καθίστα τολμηρότερον εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀφ' ἐτέρου τὸ πρακτικὸν τῆς πνεύμα καὶ ἡ σχεδὸν ἀλάνθαστος κρίσις αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ πρακτικῇ προσκομμάτων κατέστειλεν ἐν ἐμοὶ ὅλας τὰς ἀληθῶς χιμαιρικὰς τάσεις. Ἡ εὐφροῦα τῆς περιέβαλλε πάσας τὰς ἰδέας διὰ σχήματος συγκεκριμένου, καὶ ἐφάνταζτο καθαρῶς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐν τῇ πραγματικότητι. Τόσον δὲ σπανίως ἐλάνθανετο περὶ τὴν γνώσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἐλαττηρίων τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τὸ ἀδύνατον μέρος ἰδέας τινὸς ἀνεφαρμοστού τῇ διέφρευε σπανιώτατα.

ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Porter ἢ κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσία ἐπὶ τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ παρόντος αἰῶνος αὐξήσις τῆς περιουσίας τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους ἀνεπιβάλλετο κατὰ μὲν τὰ κίνητά (1814—1845) εἰς 34 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. λιρ. στερλ. κατὰ δὲ τὰ ἀκίνητα (1815—1843) εἰς 22 ἑκατομ. λιρ. στερλ. Ὅποίαν ἔκτοτε ἔντασιν ἔλαβεν ἢ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις κρυπτομένη μεγάλη δημιουργικὴ δύναμις, εὐκόλον εἶναι νὰ κρίνωμεν ἐκ διαφορῶν οἰκονομικῶν συμπτωμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξόχου σημασίας εἶναι αἱ ἐπ' ἐσχάτων δημοσιεύσεις τῶν κ. Spackman περὶ τῶν χορηγηθέντων ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς νέας καὶ παλαιὰς ἐταιρίας καὶ ἐξωτερικὰ δάνεια χρηματικῶν κεφαλαίων καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1873.

Ἐν πρώτοις συνέστησαν 206 νέαι ἐταιρίαί, ἐξ ὧν 78 ἀνήκουσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, 35 εἰς ἀν-

θρακωρυχεῖα, 33 εἰς ἄλλα μεταλλεῖα, 8 εἰς τηλεγράφους, 7 εἰς τραπέζας, 6 εἰς σιδηροδρόμους, καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς ἄλλους τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας κλάδους. Τὸ ὅλικόν ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τῶν ἐταιριῶν τούτων ἀνέρχεται εἰς 59 940 400 λιρ. στερλ. ἐξ ὧν πράγματι 44 374 744 ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ὅπερ κατέβαλεν ἤδη 13 419 974 λ. σ. ἐν αἷς ὑπολογίζονται ἰδιαιτέρως 3 227 500 εἰς τηλεγράφους, 2 953 400 εἰς βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ ἔργα, 1 458 552 εἰς μεταλλεῖα καὶ 1 432 722 εἰς ἀνθρακωρυχεῖα.

Αἱ παλαιαὶ ἐταιρίαί ἐζήτησαν 35 974 035 λιρ. στερλ. ἀπέναντι τῶν ὁποίων τὸ κοινὸν ἐχορήγησε 23 876 204. Ἡ σπουδαιότερα ποσότης ἀνάγεται εἰς τὴν σιδηροδρομίαν, ἥτις, αἰτήσασα 31 473 990, ἔλαβεν 20 174 299. Εἰς δὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπὶ αἰτήσεως 690 345 λ. σ. ἐδόθησαν 639 675. Μόναί αἱ περὶ τὰ ὕδατα ἐταιρίαί, εἰς ὅλην τὴν κίνησιν ταύτην τῶν κεφαλαίων, ἔλαβον ὅσα ἐζήτησαν, 279 550 λιρ. στερλ.—Ἐὰν συγκρίνωμεν τὰς παλαιὰς πρὸς τὰς νέας ἐταιρίας ἐκ τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον παρὰ τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους πίστεως, ἡ ἀναλογία τῶν παλαιῶν ἐταιριῶν ἀποτελεῖ σπουδαιότατον χρηματιστικὸν μάθημα· διότι, ἐνῶ ἐπὶ τῶν νέων ἐταιριῶν οὐδὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῶν αἰτηθέντων κεφαλαίων κατεβλήθη, αἱ πρὸς τὰς παλαιὰς καταθέσεις ἐφθασαν τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατ' αὐτὰς αἰτήσεων. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν καὶ δοκιμασία τις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπικρατειῶν, αἵτινες κατὰ τὸ ἔτος 1873 ἀπετάθησαν πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν βαλάντιον, ἀναβιβάζεται εἰς ὀκτώ, ἐκδωσάσας χρεώγραφα ὀνομαστικῆς ἀξίας 128 840 760 λιρ. στερλ. ἐξ ὧν κατεβλήθησαν 85 644 933. Μεταξὺ τῶν δανείων τούτων τὸ μὲν εὐθηνότερον ἀνήκει εἰς τὴν δημοκρατίαν τοῦ Χιλί, τῆς ὁποίας αἱ ὁμολογίαι ἐπραγματοποιήθησαν ἐπὶ ἐκπτώσει 6 μόνον τοῖς $\frac{1}{10}$, τὸ δὲ ἀκριβώτερον εἰς τὴν Τουρκίαν, ἥτις ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ εἰς τοὺς δανειστάς τῆς 41 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν ἡ ἐκπτώσις ἠκολούθησε τὴν ἐπομένην ἀναλογίαν.

Ούγγαρία 20 και 11 τοῖς $\frac{1}{10}$, Αἴγυπτος 15 $\frac{3}{4}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, Βουέ-
νος-Αὔρες 11 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμε-
ρικῆς 9 τοῖς $\frac{1}{10}$, Ἰαπωνία 7 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$ και Ρωσσία 7 τοῖς $\frac{1}{10}$.
Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ τόκου τὰ γέα δάνεια συνωμολογήθη-
σαν εἰς 5 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Χιλί, Ἡν. Πολιτεῖαι, Ρωσ. Οὔγγ. α' δά-
νειον), 6 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Βουεν. Ἀὔρες, Οὔγγ. β' δάν. Τουρκία) και
7 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Αἴγ. Ἰαπ.). — Ἐκ τῶν δανείων τούτων τὰ μὲν
σημαντικώτερα ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, αἴ-
τινες ἐπὶ χρεωγράφων 60 000 000 λ. σ. ἐπραγματοποίη-
σαν 54 600 000, και εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἥτις ἐπὶ 32 000
000 λ. σ. ἐπραγματοποίησε 16 960 000. τὰ δὲ μικρότερα
εἰς τὴν Τουρκίαν, ἥτις ζήτησασα 2 223 460 λ. σ. ἐπραγμα-
τοποίησεν 655 903, και εἰς τὴν Βουένος-Ἀὔρες, ἥτις ἀπὸ
2 040 800 λ. σ. ἠύχαριστήθη εἰς 306 120.

Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος ἡ πρωτεύουσα ἠνέφξεν τὰς πύ-
λας αὐτῆς εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, ἐντὸς τοῦ περιβόλου
τῶν ὁποίων πανταχόθεν σπεύδει τὸ δημόσιον πνεῦμα νὰ συναθροίσῃ
ἀπάσας τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας.

— Αἱ τελευταῖαι δημοτικαὶ ἐκκογαὶ μαρτυροῦσιν ἐνδεικτικωτά-
τας τάσεις τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς εἰς μείζονα τοῦ λαοῦ συμμετοχὴν
ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου. Ἡ εὐρύτης τοῦ κύκλου τῶν διὰ
τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ὑποψηφίων συνδέεται στενωῶς πρὸς τὸ καθολι-
κὸν φαινόμενον τοῦ ἀναδιοργανισμοῦ τῆς χωρικῆς ἡμῶν πρὸ πάντων
κοινότητος ὑπὸ οἰκονομικὴν ἅμα και κοινωνικὴν ἐποψίν.

— Προκειμένου περὶ δημοτικῶν ἐκλογῶν, δύναται πρὸς τιμὴν
τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος νὰ σημειωθῆ, ὅτι, οὐδ' αὐτῶν
τῶν ἀποκλιπόντων πρὸς τὴν μοναρχικωτέραν διαρρύθμισιν τῆς πολι-

τείας ἐξαιρουμένων, εἰς οὐδενὸς, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὴν κεφαλὴν
ἤλθεν ἡ πολλὰς καταιγίδας προομιμαζομένη ἰδέα τῆς αὐτοσυντη-
ρητικῆς πλειονοψηφίας τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἥτις ἐν χώρᾳ
δημοκρατουμένη (!) μετήγαγεν ἐσχάτως τὸν διορισμὸν τῶν ὑπαλλή-
λων τοῦ δήμου (δήμαρχοι) ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ δο-
κοῦν τῆς Κυβερνήσεως.

— Ἡ γενομένη τελευταῖον θεμελίωσις τοῦ Ζαπέου τῆς Βιομη-
χανίας μεγάρου ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην σελίδα τῆς οἰκονο-
μικῆς ἡμῶν ἱστορίας, τὴν ἐποίαν ἐξ ἄπαντος θέλομεν διαμοιρασθῆ
μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι ἡ μεγάλη ἰδέα εἶναι κα-
θαρῶς στρατιωτικὴ, λησμονοῦσι τὸ εἶδος τῶν ὀπλιτῶν, τοὺς ὁποίους
δημιουργεῖ ὁ βιομηχανικὸς ἡμῶν αἰὼν.

— Ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, μετὰ χίλια ἔτη χεῖρ ἀσπλαγχνος ἀρχαιο-
λόγου, ἀναδιψῶσα ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ βιομηχανικοῦ τούτου ναοῦ,
ἀνακαλύψῃ τὰ ἐν αὐτοῖς ριφθέντα χρυσὰ τῆς νεωτέρας περιόδου Ἑλ-
ληνικὰ νομίσματα, βεβαίως θὰ ἀποδείξῃ ψευδῆ τὴν σύγχρονον ἡμῶν
ἱστορίαν, ἐν ἧ ἀγνοοῦμεν τὴν ὑπάρξιν τοιαύτης νομισματικῆς κυ-
κλοφορίας, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὁ περὶ αὐτῆς νόμος δὲν
ἐτέθη ἀκόμη εἰς ἐνέργειαν.

— Ἐν Παρισίοις συνῆλθεν ἡ ὑπὸ τῶν ἀποτελεσασῶν τὴν νομι-
σματικὴν ἔνωσιν τοῦ 1865 ἐπικρατειῶν (Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον,
Ἑλβετία) διορισθεῖσα ἐπιτροπεία πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν δύο κατ' αὐ-
τὴν νομισματικῶν βάσεων (χρυσὸς και ἀργύρος). Προκαταρκτικῶς
ἐτέθησαν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς τὰ ἐξῆς ζητήματα. Ποῖα τὰ αἴ-
τια τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ ἀργύρου και τίς ἡ πιθανὴ διάρκεια αὐ-
τῆς; Ποῖα τὰ ἐντεῦθεν ἄτοπα ἐν ταῖς χώραις τῆς διττῆς νομισμα-
τικῆς βάσεως και ποῖα τὰ κατ' αὐτῶν ἀντίδοτα;

— Ὁ περιορισμὸς τῆς ἀργυρᾶς νομισματοποιίας ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ
λόγος ἐθνικῇ ἐταιρίᾳ παρίσταται πανταχόθεν ὡς ἀρχὴ ἀφιλονεικη-
τος. Ἡδὴ και αὐτὴ ἡ Γαλλία, ἥτις φαίνεται μᾶλλον τῶν λοιπῶν
συνεταίρων ἐπιμένουσα εἰς τὴν διττὴν νομισματικὴν βᾶσιν (ἐνεκεν
τῶν ἐν τῇ Τραπεζῇ αὐτῆς ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν), ἠναγκάσθη νὰ πε-
ριορίσῃ τὴν ἡμερησίαν τῶν νομισματοκοποιεῶν τῆς ἐνέργειαν κατὰ
πρῶτον μὲν εἰς 250 χιλ. φρ. ἀκολούθως δὲ εἰς 150 χιλ.

Ἐν Ἀθήναις, 2 Φεβρουαρίου 1874.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΤΟΜΩ.

	σελ.
<i>Φυ.λ. Α'. Μάρτιος 1873.</i>	
Ἐπιστημονικοὶ Ὁρισμοί	3
Σχέσεις τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Νομικῆς καὶ Πολιτικῆς .	7
Νομικὴ τοῦ Συνταγισμοῦ Ὑπαρξίς	40
Περὶ Τραπεζικοῦ Γραμματίου	49
Ἐπιρροή τοῦ Γένους ἐπὶ τοῦ Πληθυσμοῦ	26
Περὶ Ταχυγράμματος (Post-Card)	39
Πιστωτικὸν Δελτίον. Ἐθνικὰ δάνεια	43
Χρονικά	47
<i>Φυ.λ. Β'. Ἀπρίλιος 1873.</i>	
Τί ἐστὶ τὸ Πλουτεῖν	49
Περὶ Δημοσίων Κτημάτων	54
Περὶ Γεωργίας	67
Πιστωτικὸν δελτίον. Ἐθνικὴ Τράπεζα	79
Χαρτοσήμανσις Μετοχικῶν Τίτλων	83
Περὶ Ὑποθηκογράφου (Pfand-Briefe)	87
Χρονικά	94
<i>Φυ.λ. Γ'. Μαῖος 1873.</i>	
Περὶ Σιδηροδρομικῶν Ἐπιχειρήσεων	97
Περὶ Ὑποχρεωτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Πρωσίᾳ	144
Περὶ Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου	149
Πληθυσμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Γαλλίᾳ Μοναρχῶν	124
Περὶ Οἰκονομικῶν Κρίσεων.	127
Ἡ ἐν Ρωσίᾳ Ἰδιοκτησίς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου	134
Διανομὴ τῶν εἰς τὸ Κοινὸν Διδομένων Μετοχῶν	137
Πιστωτικὸν Δελτίον	144
Χρονικά	143
<i>Φυ.λ. Δ'. Ἰούnius 1873.</i>	
Περὶ Ἐκπαιδεύσεως Δημοσίων Ὑπαλλήλων	145
Περὶ Διακρίσεως τῶν Ἔργων	157
Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος (1843 καὶ 1868)	164
Τηλεγραφικὴ τῆς Γῆς Ἐνωσις	168
Περὶ Πληθυσμοῦ	174
Δάνεια τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας	180
John Stuart Mill	184
Περὶ Ἀποξηράνσεως Ὑγρῶν Πεδίων	186

	σελ.
Πιστωτικὸν Δελτίον	190
Χρονικά	194
<i>Φυ.λ. Ε'. Ἰούλιος 1873.</i>	
Περὶ τῆς Μικρᾶς Ἰδιοκτησίας τῆς Γῆς	193
Περὶ τῶν Παίδων τοῦ Δρόμου	200
Περὶ Αὐξήσεως Κεφαλαιῶν	204
Περὶ Οἰκονομίας Ἐφημερίων, ὑπὸ I. Π. ΕΥΤΑΞΙΟΥ.	208
Προϋπολογισμὸς τοῦ 1873	224
Περὶ Ἐλευθερίας Τραπεζῶν	229
Περὶ Διανομῆς Μετοχῶν, ὑπὸ N. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	235
Χρονικά	237
<i>Φυ.λ. ΣΤ'. Αὐγουστος 1873.</i>	
Βιομηχανικὰ τῶν Γαϊανθράκων Τύχαι	244
Περὶ Οἰκονομίας Ἐφημερίων, ὑπὸ I. Π. ΕΥΤΑΞΙΟΥ	252
Οἰκονομικὸς τῆς Ἀνατολῆς Σύνδεσμος	264
Περὶ τῆς κατ' Ἀποκοπὴν Ἐργασίας	276
Διοικητικὴ τῆς Ἑλλάδος Δαπάνη	280
Χρονικά	288
<i>Φυ.λ. Ζ'. Σεπτέμβριος 1873.</i>	
Βιομηχανία καὶ Κυβεία, ὑπὸ I. Α. ΣΟΥΤΣΟΥ	289
Περὶ Νομίσματος	298
Ἐργατικοὶ Συναρισμοί	305
Περὶ Οἰκονομίας Ἐφημερίων, ὑπὸ I. Π. ΕΥΤΑΞΙΟΥ	312
Φορολογικὴ Βάσις	321
Συνταγισμὸς Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ	327
Περὶ Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ἐργατικοῦ Λαοῦ	333
Χρονικά	335
<i>Φυ.λ. Η'. Ὀκτώβριος 1873.</i>	
Αὐτοβουλία καὶ Καταστατικὴ	337
Νηματουργικὴ Βιομηχανία	346
Ρωσικὸς Ὄργανισμὸς	354
Δημοσίᾳ Ὑγεινῇ	355
Περὶ τῆς Βιομηχανίας τῶν Εἰδήσεων	359
Πόλεμος ἢ Εἰρήνη	364
Ἡ ἐν Βιέννῃ Παγκόσμιος Ἐκθεσις	370
Νομισματικὴ ἐν Γερμανίᾳ Μεταβολή	378
Δασικὴ Οἰκονομία	380
Χρονικά	382
<i>Φυ.λ. Θ'. Νοέμβριος 1873.</i>	
Ἀθηναϊκὴ Ὑδρονομία	385
Χημικὴ Βιομηχανία	393
Βρεσικὰ Ἄσυλα, ὑπὸ Α. Α. ΜΗΛΙΩΤΟΥ	396
Περὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὑπὸ Ε. ΡΑΓΚΑΒΗ	402

	σελ.
Αἴγυπτος	412
Ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν Σιδηρόδρομος, ὑπὸ Α. Ν. ΒΕΡ- ΝΑΡΔΑΚΗ	417
Χρονικά	432
<i>Φυ.λ. Γ. Δεκέμβριος 1873.</i>	
Ἑλληνικὴ Μεταξοποιία	433
Ἔργασίαι τῆς Βουλῆς	442
Τοκογλυφία, ὑπὸ Ι. Α. ΣΟΥΤΣΟΥ	449
Σχέσεις τῆς Ὀρθοκρίσεως πρὸς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν . .	463
Φυτεῖαι Ὑγιειναί, ὑπὸ Γ. ΒΙΚΕΛΑ	466
Διευθύνται Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν	468
Λαοῦ Εἰκὼν	473
Ἑλληνικὸς Σιδηρὸς	477
Χρονικά	479
<i>Φυ.λ. ΙΑ'. Ἰανουάριος 1874.</i>	
Ἑλληνικὸν Νόμισμα	481
Ἔργασίαι Συντάξεις	497
Περὶ Φορολογικῶν Οἰκονομῶν	503
Ἔργασίαι τῆς Βουλῆς	507
Κίνησις Ἑλληνικοῦ Ἐμπορίου	513
Ναυτικὴ Πίστις	517
Οἰκονομικὴ Φθορά	521
Χρονικά	526
<i>Φυ.λ. ΙΒ'. Φεβρουάριος 1874.</i>	
Περὶ Ἡμερομισθίων	529
Χρυσὸς καὶ Ἄργυρος	535
Φυλακαὶ Παίδων	540
Ἐμπορίων Μετοχῶν, ὑπὸ Ν. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	545
Ἔργασίαι τῆς Βουλῆς	550
Ἀθηναῖκαὶ Τράπεζαι	560
Χειραφέτησις τῆς Γυναικὸς	564
Ἀγγλικὰ Κεφάλαια, ὑπὸ Γ. ΒΙΚΕΛΑ	570
Χρονικά	572